Het Amsterdamse Bos

Bosplan 2020 – 2030

Stadsbos van de Toekomst

Onderweg naar 100 jaar Amsterdamse Bos

Ambitiedocument met uitvoeringsagenda

Conceptversie: 22 november 2019

Inhoud

Samenvatting **4**
0.1 Inleiding 7
0.2 Aanleiding 8
0.3 Werkwijze 9
0.4 Leeswijzer 10

1 Wie we zijn **11**
1.1 Het Bos in vogelvlucht 11
1.2 Boswachterij Amsterdamse Bos 11
1.3 Missie 2020-2030 11
1.4 Kernboodschap 12
1.5 Kernwaarden 12

2 Ambities **14**
2.1 Beschermen 14
2.1.1 We brengen het beheer en onderhoud duurzaam op orde 15
2.1.2 We spelen in op klimaatveranderingen. 16
2.1.3 We versterken het oorspronkelijk ontwerp. 17
2.1.4 We behouden de natuurwaarden en verrijken waar dat kan. 17
2.2 Bereikbaar 20
2.2.1 Snel naar het Bos en langzaam in het Bos 20
2.2.2 We verbeteren de entrees. 21
2.2.3 We maken het padennetwerk functioneler. 22
2.3 Benutten 22
2.3.1 We bieden ruimte voornieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling 23
2.3.2 We maken een gevarieerd (natuur)educatief programma. 25
2.3.3 We sluiten aan bij stedelijke programma's voor breedtesport 26
2.3.4 We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen. 26
2.4 Bekend 27
2.4.1 We versterken de identiteit van het Bos 28
2.4.2 We zijn zichtbaar en aanspreekbaar 28
2.4.3 We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar 29
2.4.4 We vergroten en professionaliseren de internationale samenwerking. 29

3 Kaders **31**
3.1 Gebiedszonering als basis voor toetsing 32
3.2 Toetsingskaders 34
3.3 Spelregels voor gebruik 37

4 Uitvoeringsagenda 2020-2024 ..... **39**
4.1 Beschermen 39
4.2 Benutten 41
4.3 Bereikbaar 44
4.4 Bekend 45

5 Financiën **47**
5.1 Structureel 47

5.2 Incidenteel 48
5.3 Financieringsbronnen 49

Bijlagen 51

Samenvatting

Het Amsterdamse Bos is een uniek groengebied met volop sport- en recreatiemogelijkheden. Bezoekers geven het steevast een zeer hoge waardering. Het Amsterdamse Bos is ook een belangrijk natuurgebied. In het groen en het water van het Bos is een rijke variatie aan flora en fauna te vinden. Door klimaatverandering, toenemende verstedelijking en nieuwe vormen van recreatie moeten we slim inspelen op de groeiende behoefte aan recreatie en op de toenemende druk op de natuur van het Bos. Met dit Bosplan bereiden we ons voor op de toekomst.

Ons hoofddoel is om een toekomstbestendige balans te vinden tussen natuur en vrijetijdsbesteding met ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Dit hoofddoel is leidend voor onze uitgangspunten en ambities voor het Bos.
We hebben die ambities onderverdeeld in vier thema's, die in hoofdstuk 2 aan de orde komen: beschermen, bereikbaar, benutten en bekend:

1. Beschermen: hierin beschrijven wij hoe wij de waarde van het Bos voor de stedelijke omgeving willen behouden. We spannen ons tot het uiterste in voor het behouden en verhogen van de natuurwaarden in het Bos. We beschermen de grenzen van het Bos. We werken achterstallig onderhoud weg en vervolgens houden we het onderhoud structureel op orde. Daarnaast beschrijven we hoe duurzaamheidsmaatregelen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen van de omgeving. Het landschappelijke en cultuurhistorische ontwerp is voor al deze ontwikkelingen het vertrekpunt.

2. Bereikbaar: hierin benadrukken wij het belang van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het Bos. We stimuleren bezoekers om met het OV, op de fiets of lopend te komen. We ontmoedigen een bezoek met de auto, onder andere door te onderzoek of we meer betaald parkeren kunnen invoeren. We verbeteren de entreegebieden van het Bos en zorgen ervoor dat de paden en wegen in het Bos functioneel en toegankelijk zijn.

3. Benutten: we beschrijven de ambities en uitgangspunten waarmee we de voorzieningen en activiteiten in het Bos aansluiten bij de behoeften van de bezoekers. Daarnaast zorgen we ervoor dat we al het moois dat het bos te bieden heeft, beter benutten. Wij gaan de ondernemers in het Bos activeren en faciliteren (door samenwerking, kennisdeling en eenduidigheid). Voor de ontwikkellocaties schetsen wij een kader waardoor de ontwikkeling naadloos kan aansluiten op de hedendaagse behoeften van de bezoeker: zowel voor sport en spel, natuurontwikkeling als bijvoorbeeld voor kleinschalige horeca. Daarnaast bieden we in het Bos meer ruimte aan (natuur)educatie en sportactiviteiten. Bovendien willen wij de positie van het Bos als kunst- en cultuurbestemming verder uitbouwen, bijvoorbeeld met het Cultuureiland.

4. Bekend: we gaan de nadruk leggen op de veelzijdigheid van het Bos. Zo spelen wij in op de veranderende behoeften van de bezoekers en zorgen we voor spreiding van de drukte in het Bos. Dit doen wij onder andere door onze identiteit te versterken en uit te dragen.

Het Bosplan is een plan voor de lange termijn. Het hoofddoel en de ambities van het Bosplan zijn de strategische basis voor de uitvoeringsagenda 2020-2024. Hierin beschrijven we de concrete projecten en activiteiten waarmee wij onze ambities realiseren. De uitdagingen waar het Bos voor staat gaan we uiteraard aan in nauwe samenwerking met onze partners en we betrekken het publiek erbij.

Tabel samenvatting

Voorwoord

Voor u ligt het Bosplan 2020-2030: Stadsbos van de Toekomst.

Het Amsterdamse Bos is een uniek stadsbos, dat door zijn historie, karakter, omvang en ligging een speciale plek inneemt in het groen in en rond Amsterdam. Het bos is 1000 hectare groot en telt jaarlijks ruim 6 miljoen bezoeken om te sporten en te recreëren. Daarmee is het Bos een van de meest bezochte groengebieden van Nederland. We zijn er trots op dat de bezoekers het Bos gemiddeld met een rapportcijfer van een ruime 8 waarderen en dat we alweer voor het zesde jaar op rij door het internationaal georiënteerde reisplatform TripAdvisor het Certificaat van Uitmuntendheid hebben gekregen.

Het Amsterdamse Bos is een belangrijke schakel in het Natuurnetwerk Nederland. Het groen en water zijn de habitat van een rijke flora en fauna. Het Bos verbindt ecologische waardevolle leefgebieden in Noord-Holland. Het gaat over het algemeen goed met de kwaliteit van de natuur (natuurwaarden) en de biodiversiteit in het Bos. Samen met partners als de Provincie Noord-Holland en de waterschappen werken we aan het verder verbeteren van de natuurwaarden, waterkwaliteit en biodiversiteit.

In dit Bosplan plaatsen we het Amsterdamse Bos in de context van de groeiende metropool met haar ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. We sluiten aan bij bestaande opgaven zoals:

- de spreiding van bezoekersdrukte over de stad
- de kwaliteit van het groen met het oog op klimaatsverandering en biodiversiteit
- het belang van goede voorzieningen in het groen voor sporten, bewegen en recreatie
- het beter benutten van het groen en de verbindingen en routes tussen het groen.

Ook gaan we de veelzijdigheid van het Bos beter op de kaart zetten.

Dit Bosplan komt voort uit een samenwerking tussen de gemeenten Amsterdam en Amstelveen. Het is ontwikkeld met bezoekers, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en medeoverheden. We hebben hen gevraagd om met ons mee te denken hoe we van het Amsterdamse Bos het 'Stadsbos van de Toekomst' kunnen maken. Wij zijn iedereen die hieraan heeft bijgedragen zeer dankbaar. Nu is het aan ons om de ambities waar te maken.

Wethouder Laurens Ivens
Gemeente Amsterdam

Wethouder Floor Gordon
Gemeente Amstelveen

0.1 Inleiding

In 1934 begon men met de aanleg van het Amsterdamse Bos. Sindsdien en nog altijd is het Bos het toonaangevende natuur- en recreatiegebied van de metropool Amsterdam. Het Bos biedt een bijzondere en afwisselende rijkdom in flora en fauna. Het is de bestemming en het decor van vrijetijdsactiviteiten van de hedendaagse stedeling. Het Bos is gastheer voor sport, evenementen, initiatieven en activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van de metropool en haar inwoners. En als groene oase, met zuurstof en ruimte, draagt het Bos bij aan de leefbaarheid van de steeds drukker wordende metropool Amsterdam. De 200.000 bomen in het Bos zijn de groene longen van de stad: ze vangen 530 ton CO_2 per dag op.

Commented [5.1.2.e]: ACTIE: Aan 5.1.2.e / 5.1.2.e vragen. 5.1.2.e vragen. Relateren aan stadsbrede opgave.

We zien het gebruik van het Bos toenemen. Gelukkig is het Amsterdamse Bos heel groot. Ruim 1000 hectare, 24 keer het Vondelpark. Op dat enorme oppervlak biedt het Bos ruimte aan vele vormen van sport, recreatie en vrijetijdsbesteding. Sinds de aanleg van het Bos is de recreatie niet alleen diverser geworden, ook de aard van het recreëren is veranderd. Anno 2019 is recreatie veel meer verweven in het leven van alledag. Mensen komen niet alleen meer naar het Bos voor een middag in de natuur maar gebruiken het ook voor een rondje in de lunchpauze, de fietstocht naar het werk, of voor een businessmeeting. Het aantal vrijetijdsactiviteiten met een maatschappelijk doel neemt explosief toe: kinderen meer laten bewegen, fundraising voor goede doelen, activiteiten in het kader van de dagbesteding van ouderen, en ga zo maar door.
Recreatie is een integraal onderdeel van de stad en het stedelijk leven. En de steden worden steeds groter. Het leven in een stedelijke omgeving is weer aantrekkelijk, de stad is de motor van de op kennis en nabijheid gebaseerde economie. Het stedelijk toerisme neemt een enorme vlucht en de metropoolregio Amsterdam zelf groeit de komende decennia met circa 250.000 extra woningen. Door de toenemende drukte in de stad wordt ook de behoefte aan rust en natuurbeleving groter. Het belang van het Amsterdamse Bos neemt daardoor in de toekomst alleen maar toe.

Het Amsterdamse Bos wordt van buitengebied steeds meer een centraal stadsbos. De betekenis van het Bos, maatschappelijk, economisch en als onderdeel van het groen- en natuurnetwerk, zal naar verwachting steeds verder toenemen. De opgave voor dit Bosplan wordt daarmee duidelijk: zowel ruimte bieden aan rust en natuurbeleving als het aanbieden van extra faciliteiten voor de toenemende drukte. Het uitgangspunt is daarbij altijd het beschermen en weerbaarder maken van de natuur. Dit vraagt om een uitgekiende zonering (zie hiervoor Hoofdstuk 3).

De verandering in het gebruik en het karakter van het Bos biedt zowel uitdagingen als kansen. De uitdaging zit voornamelijk in een optimaal beheer van het Bos: het duurzaam onderhouden van wegen, bruggen, groen en water om de kwaliteit van het Bos in stand te houden. De kansen vinden we in de waarde van groen als vestigingsfactor, de spreiding van drukte in de stad en het aansluiten bij ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving.

Het Bosplan is bedoeld om het Amsterdamse Bos verder te ontwikkelen. Dat is van begin af aan ook de opzet en kracht geweest van de ontwerpers van het Amsterdamse Bos; Jakoba Mulder en Cornelis Van Eesteren. Dat Amsterdam een bos heeft is uniek, maar we moeten niet vergeten dat het door mensenhanden is aangelegd en dat we ook in de toekomst moet blijven bouwen aan het Bos. Om een 85-jarig Bos mee te laten groeien met haar tijd moeten de ambities worden aangescherpt.

0.2 Aanleiding

Goede balans vinden tussen verschillende soorten gebruik

De omgeving rond het Amsterdamse Bos verandert snel. Dat is de aanleiding voor dit Bosplan. De komende jaren moeten we een goede balans te vinden tussen de groene en de maatschappelijke functie, binnen de grenzen van wat ecologisch, maatschappelijk en financieel verantwoord is. Zo zorgen grote (sport) evenementen voor dankbare en tevreden deelnemers en een enthousiast publiek, maar geven ze ook (geluids)overlast voor wie geen liefhebber is. Bezoekers die rust zoeken, willen het liefst een bos voor zich alleen. Scholieren die in het bos hun schooldag houden, willen zich kunnen uitleven. Schiphol, dat ongestoorde vliegbewegingen wil kunnen maken, vraagt om een bos zonder ganzen. De ringslangen willen ongestoord uit hun eieren komen en eekhoorns willen kunnen struinen, maar honden willen loslopen.

Bos wordt centraal stadsbos met groeiend aantal bezoekers

In de komende decennia groeien de steden om ons heen en zal het aantal inwoners almaar toenemen. De metropool groeit explosief met een sterke toename van dichte bebouwing en inwoners. De verwachting is dat het aantal inwoners van Amsterdam toeneemt van 850.000 in 2018 naar ruim 1 miljoen in 2040, en het aantal huishoudens in Amsterdam van 430.000 in 2018 naar ruim 550.000. De verwachte groei van Amstelveen (van 90.000 nu tot mogelijk 125.000 in 2040) en Aalsmeer (lichte groei) komt daar nog eens bovenop. Het gebruik van het Bos zal daardoor alleen maar toenemen. Dit gaat meer spanningen tussen de verschillende gebruikers opleveren en heeft sturing nodig. Het toerisme steeg tot dit jaar in een hoog tempo, maar het groeitempo neemt af. Toerisme in het laagseizoen neemt toe, de gebruikelijke lichte zomerdip wordt minder en de pieken houden langer aan. Dit geldt zowel voor recreatief als voor zakelijk toerisme. De stad en de metropoolregio Amsterdam (MRA) kunnen daarom niet zonder zijn unieke landschappen en groengebieden zoals het Amsterdamse Bos. Deze gebieden zijn belangrijk voor mensen om hier prettig te kunnen wonen en werken. Ze bieden een groene en gezonde leefomgeving met voldoende ruimte voor recreatie en voor natuurwaarden.

Commented [5.1.2.e]: ACTIE Bos in omgeving. Hier plaatsen! Toevoegen beleid en regelgeving!

Commented [5.1.2.e]: ACTIE: 5.1.2.e vragen --> Welke ontwikkelingen moeten in kaart worden gebracht Toevoegen stedelijke beleidsvisies. Verder inbedding in regio en lopende projecten et cetera…

In de groeiende metropool wordt het Amsterdamse Bos steeds meer een centraal stadsbos en zijn betekenis zal daardoor toenemen, maatschappelijk, economisch en als onderdeel van het groen- en natuurnetwerk.

Gevolgen klimaatveranderingen
Door de jarenlange toename van uitstootgassen verandert het klimaat.
Steeds vaker hebben wij te maken met extreme weersituaties als zware regenbuien, hevige stormen of periodes van droogte en hitte. Ook het Amsterdamse Bos heeft hieronder te lijden. Het is aannemelijk dat deze klimaatveranderingen ook effect hebben op de natuurwaarden en de biodiversiteit in het Bos. Zo kunnen bij langere perioden van droogte ecosystemen in het Bos, die sterk afhankelijk zijn van neerslag, in gevaar komen. Daarnaast zullen diersoorten oprukken die van de warmte houden, zoals de eikenprocessierups.

Het Amsterdamse Bos, dat bestaat uit een aaneenvoeging van slootjes, vijvers, poelen en zelfs een meer, is van een ongekende schoonheid, maar zeer kwetsbaar. De uitdaging is om het watersysteem robuust te houden. Het instandhouden van de waterkwaliteit wordt een steeds grotere opgave, die gevolgen heeft voor de recreatie, biodiversiteit en ecologie. Vooral de lange warme perioden kunnen voor problemen zorgen zoals (blauw)algen en botulisme.

Uitdagingen
Hoe zorgen we ervoor dat de toenemende recreatie in het Bos in balans blijft met de natuurwaarden en de behoefte aan rust? En hoe zorgen wij ervoor dat de effecten van klimaatveranderingen niet tot problemen leiden voor natuur en recreatie? Met andere woorden: hoe maken en houden we het Amsterdamse Bos klimaatbestendig en waterrobuust?

Met dit Bosplan gaan we deze uitdagingen voor het komende decennium te lijf.

0.3 Werkwijze

Commented [5.1.2e]: ACTIE: Koppeling aan participatie. In bijlage meer aandacht voor hoe de opbrengsten van de participatie zijn uitgewerkt. Analyse nodig. + bijlage schrijven hiervoor!

Wij realiseren ons maar al te goed dat wij de uitdagingen van het Bos niet alleen aankunnen. Daarom hebben we het Bosplan samen met een groot aantal partners en de bezoekers van het Bos opgesteld.

Het Amsterdamse Bos is eigendom van de gemeente Amsterdam maar ligt voor het overgrote deel binnen de stadsgrenzen van de gemeente Amstelveen. Daarom is Amstelveen verantwoordelijk voor de publiekrechtelijke taken in het Bos. Gezien de betrokkenheid van beide gemeenten is dit plan voor het eerst in de geschiedenis gezamenlijk opgesteld.

Voor het opstellen van het plan hebben we een groot aantal mensen geïnterviewd: belanghebbenden, omwonenden, organisatoren van activiteiten en evenementen, ambtenaren

van gemeenten en provincie en ondernemers in het Bos. Daarnaast zijn tijdens acht expertsessies een groot aantal interne en externe betrokkenen bij het Bos geconsulteerd en bevraagd.

Ook zijn duizenden mensen uit Amsterdam, Amstelveen en Aalsmeer online benaderd. Meer dan 3000 personen hebben een online-enquête ingevuld. Naar aanleiding van de resultaten hebben we daarna nog twee productieve meedenksessies georganiseerd. Deze uitgebreide participatie is de opmaat naar een structureel overleg met belanghebbenden bij het Bos.
Om de ambities goed te laten aansluiten bij de huidige stand van het Bos zijn in het voorjaar van 2019 tevens twee onderzoeken verricht:

1. Meting van het bezoek en de waardering voor het Amsterdamse Bos onder stadsbewoners doorinterviews met inwoners van Amsterdam en Amstelveen.
2. In het Groot Groen Onderzoek Amsterdam (2018) zijn specifieke vragen over het Amsterdamse Bos voorgelegd aan Amsterdammers.

0.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 schetsen we de huidige situatie, de uitdagingen en het toekomstbeeld van het Amsterdamse Bos. Het toekomstbeeld hebben we in hoofdstuk 2 uitgewerkt in ambities voor de vier hoofdthema's: *beschermen*, *benutten*, *bereikbaar* en *bekend*. In hoofdstuk 3 worden - op basis van de zoneringskaart - de toetsingskaders beschreven. Hoofdstuk 4 bevat de uitwerking van de ambities in de belangrijkste producten en projecten in de periode 2020-2024. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 een overzicht gegeven van de structurele en incidentele financiële middelen van het Amsterdamse Bos.

1 Wie we zijn

1.1 Het Bos in vogelvlucht

Hier Infographic Bos en gebruikers

Commented [5.1.2.e]: ACTIE: invoegen infographic

1.2 Boswachterij Amsterdamse Bos

De medewerkers van het Amsterdamse Bos zorgen ervoor dat bezoekers het Bos zo goed mogelijk kunnen beleven. Dit doen wij door zichtbaar aanwezig te zijn in het Bos, als Boswachter, maar ook bijvoorbeeld als medewerker van de Boswinkel. Achter de schermen organiseren we excursies en rondvaarten, zorgen we voor de afhandeling van klachten, educatieve activiteiten, het faciliteren van evenementen, de uitvoering van projecten, de begeleiding van vrijwilligers en de communicatie over het Bos .

Het Bos is het mooiste groengebied in de regio en dat komt onder andere doordat we het beheer en onderhoud zorgvuldig en met liefde aanpakken. Van bankjes schilderen tot maaien en van het jaarlijks dunnen van bospercelen tot aan het reinigen van het Bos. Al het werk in het Bos doen we in eigen beheer en dat blijven we ook zo doen. Alles zelf doen is onze kracht en de sleutel tot het succes van het Bos.

We staan als Bosorganisatie met beide benen in de samenleving. We zijn een erkend leer- en werkbedrijf op een ideale prikkelarme locatie om specifieke doelgroepen te laten leren, werken, re-integreren en participeren. We gaan dit uitbreiden door nog meer leer-werkplekken, vrijwilligersplaatsen en stages aan te bieden. De vele vrijwilligers zijn cruciaal voor het Bos. Het faciliteren van vrijwilligerswerk blijft geborgd in de organisatie.

De Boswachters zijn onze gastheren in het Bos. Zij passen hun kennis van de natuur dagelijks toe ten dienste van mens en dier. Door voorlichting en educatie delen zij hun kennis met kinderen en volwassenen. Daarnaast beschermen de Boswachters ook de flora en fauna. Om dit goed te kunnen doen hebben zij bevoegdheden op het gebied van toezicht en handhaving.

Maar we realiseren ons ook dat we als organisatie nergens zijn zonder de betrokkenheid van ondernemers, organisaties en bezoekers. We vragen hen dan ook om zich nog meer te verbinden met de ontwikkeling en de programmering van het Bos. De komende periode gaan we onderzoeken of we de betrokkenheid van ondernemers en bewoners uit de buurt en gebruikers van het Bos kunnen bundelen in een Bosraad of iets dergelijks.

Alle ambities tezamen vragen om een sterk eigenaarschap van de 1000 hectare Bos. Daarom zoeken we naar een aansprekende naam. We onderzoeken of 'Boswachterij Amsterdamse Bos' bij ons past.

1.3 Missie 2020-2030

Het Amsterdamse Bos levert als uniek stadsbos met een hoge natuurwaarde een belangrijke bijdrage aan een gezond en actief leven. We zijn een gastvrije Boswachterij die de belangen behartigt van planten en dieren en de mensen die er komen en we bewaken de balans tussen natuur en recreatie.

1.4 Kernboodschap

Ruim 200 kilometer fiets-, wandel- en ruiterpaden op 10 minuten van de stad. Het Amsterdamse Bos is dé plek om een frisse neus te halen. Om je te verwonderen over alles wat er in de natuur gebeurt. Om rust te vinden. Je bent hier midden in een stedelijk gebied en toch ben je er helemaal uit. Een natuurgebied met de vrijheid om te recreëren, in de natuur of bij één van de diverse lokale ondernemers en evenementen. Een waardevolle historische plek, onderhouden door professionals.

1.5 Kernwaarden

Het Bos is verfrissend, verrassend en veelzijdig. Deze kernwaarden stellen ons in staat om vorm te geven aan onze missie (zie bijlage 1). Zij weerspiegelen ook de identiteit van het Bos. We presenteren ons als een het grote stadsbos dat bijdraagt aan een gezonde en actieve stad. Men kan er terecht voor ontspanning, sport, kunst en cultuur, natuureducatie en onderwijs.

Verfrissend: Een groot stadsbos, midden in een van de dichtstbevolkte gebieden van Europa. De beste plek om diep adem te halen en helemaal opgefrist te worden. Voor iedereen.

Verrassend: Het Bos vind je hier om de hoek. Je ontdekt dingen. Je maakt hier alle seizoenen mee. En om iedere bocht vind je een ander uitzicht.

Veelzijdig: Je geniet hier van natuur, rust en ruimte. Of je komt hier om te sporten. Maar je kunt hier ook een evenement bezoeken of leren over het Bos. Er is zoveel te doen. En dat doen we met respect voor elkaar.

Een schema van onze kernwaarden is opgenomen in bijlage 1.

Aanleg van het Bos(1934).

2 Ambities

Bewaken van het oorspronkelijke Boschplan

Bij het ontwerpen van het Amsterdamse Bos in de jaren dertig van de vorige eeuw stond één ding vast: het moest een gebruiksbos zijn voor alle Amsterdammers. Ideeën hiervoor werden uit het buitenland gehaald. Tot dan waren de Nederlandse parken vooral bedoeld voor een zondagse wandeling. Dat in Londen mensen in parken op het gras mochten zitten of picknicken was revolutionair. De Duitse volksparken hadden als belangrijkste doel mensen de ruimte te geven voor sport en recreatie.

Voor de architecten Cornelis van Eesteren en Jacoba Mulder moest het Amsterdamse Bos een ideale mix zijn van natuurlijk parklandschap met mogelijkheden voor recreatie en ontspanning. Het allereerste Bosplan 'Het Boschplan' dateert uit 1931. Met het planten van de laatste boom in 1970 werd de uitvoering van het Boschplan voltooid. Ondanks een aantal structurele aanpassingen, zoals de toevoeging van het Schinkelbos en het Bloesempark, staat de kern van het 'Boschplan' nog als een huis. Dit blijven we bewaken, met ruimte voor kleinschalige ontwikkeling. Bezoekers, ondernemers en andere belanghebbenden maken wij deelgenoot van de nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen.

Commented [5.1.2.e]: ACTIE (5.1,2,e): Natuur beschermen beter benadrukken.

Moet dit stukje tekst niet naar 2.1.3 Deze inleiding doet niet echt recht aan de hoofddoelstelling. Aangezien we in het hoofddoel ook volop in gaan op het beschermen van de natuurwaarden.

Beter de inleiding beschrijven op de hoofddoelstelling. Voortkomend uit bescherming van de natuur. Je kan putten uit de samenvatting en aanleiding.

Hoofddoel en thema's

Ons hoofddoel is om een toekomstbestendige balans te vinden tussen natuur en vrijetijdsbesteding met ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Dit hoofddoel is leidend voor onze uitgangspunten en ambities voor het Bos.
De ambities van de gemeenten Amsterdam en Amstelveen op het gebied van groen, bereikbaarheid, recreatie, kunst en cultuur, sport, gezondheid en arbeidsmarkt, zoals neergelegd in de collegeakkoorden, geven richting aan de ambities van het Bos. De uitdagingen voor het Bos zijn samen te vatten in vier thema's:

1. Beschermen: natuur- en cultuurwaarden behouden en beschermen.
2. Bereikbaar: het Bos zo goed mogelijk bereikbaar maken om (nieuwe) gebruikers te ontvangen.
3. Benutten: ruimte bieden aan natuurontwikkeling en maatschappelijke en recreatieve ontwikkelingen die aansluiten bij de behoeften van bezoekers en passen bij onze ambitie om natuurwaarden te beschermen. We verstaan hier ook het beter benutten van bestaande faciliteiten van het Bos onder.
4. Bekend: het Bos neerzetten als 'Stadsbos van de Toekomst'. Dit betekent ook het beter bekend maken van de veelzijdigheid van het Bos.

2.1 Beschermen

Uitgangspunt: de buitengrenzen van het Amsterdamse Bos blijven bestaan en het Bos moet vooral het Bos blijven

Rondom het thema *beschermen* verkennen wij op welke manieren het Bos het best de waarde voor de stad kan behouden. Het gebruik van het Bos neemt toe en dat betekent ook dat er meer gedaan moet worden aan het beheer van het Bos. Het behoud van de ecologische kwaliteiten is uitgangspunt, evenals de wens het groene karakter van de stad te behouden en te versterken. De buitengrenzen van het Amsterdamse Bos blijven dan ook bestaan en het Amsterdamse Bos moet vooral het Bos blijven. De groene waarde is een belangrijke voorwaarde voor bewoners en bedrijven om zich hier te vestigen. Het houden het monumentale ontwerp van het Amsterdamse Bos intact en zorgen dat de recreatie in balans blijft met de natuur.
Dit zijn de ambities die hierbij horen:

- We brengen het beheer en onderhoud duurzaam op orde.
- We spelen in op klimaatverandering.
- We versterken het oorspronkelijke ontwerp.
- We behouden de natuurwaarden en verrijken waar het kan.

2.1.1 We brengen het beheer en onderhoud duurzaam op orde

Uitgangspunt: Het bos is schoon, heel en veilig.

Onderhoud onder druk, niveau gedaald
Het wordt drukker in het Amsterdamse Bos. Dit leidt tot toenemende beheer- en onderhoudskosten van het Bos. Van afvalinzameling tot graffitiverwijdering en van bankjes schilderen tot het vervangen van toplagen op speelweiden en wegen.
Door een tekort aan middelen en capaciteit is het gemiddelde onderhoudsniveau van het Bos gedaald. Ook de infrastructuur is op bepaalde onderdelen (onder andere drainage, wegen en paden, bruggen en beschoeiingen) ruim tachtig jaar oud en heeft een grote achterstand in onderhoud. Dit blijkt uit NEN-inspecties en het 'Instandhoudingsplan Amsterdamse Bos' uit 2017.

Samenwerkingsagenda water
Naast achterstallig onderhoud van de infrastructuur, ervaren gebruikers overlast van waterplanten in de watergangen en de Bosbaan. Het beheer en onderhoud van deze watergangen vallen onder

Rijnland en de gemeente Amsterdam. Samen met Rijnland willen wij maatregelen nemen om het water weer toegankelijker te maken voor recreanten. Maar de toegankelijkheid van het water is niet het enige probleem. Er speelt meer: van kadeverbetering, bagger vervuild met PFOS, overname van sluizen, een inhaalslag in baggeren, vervanging van beschoeiingen, aanleg van poelen en natuurvriendelijke oevers en visvriendelijke gemalen tot het verbeteren van de slechte waterkwaliteit van de Amstelveense Poel. Met partners maken wij een strategische samenwerkingsagenda voor het water in het Bos. Daarna kijken we naar gezamenlijke financiering.

Meer geld nodig
Om het onderhoud op peil te brengen is veel geld nodig. Het college van B en W in Amsterdam is in 2018 begonnen met het wegwerken van achterstallig onderhoud en het veiliger maken van het Bos, onder meer door reserveringen in de begroting en het programma Stadsbehoud. Het doel is dat over vijf jaar het achterstallig onderhoud in het Bos is weggewerkt en weer op niveau verzorgd is (zie ook Hoofdstuk 5, Financiën).

Daarnaast moet het onderhoudsniveau op peil blijven. Op basis van nieuwe meerjarige onderhoudsplannen voor alle assets (verhardingen, groen, civiele constructies, reiniging, vastgoed en water) zorgen wij dat het beheer duurzaam op orde blijft. Er is nog steeds een groot structureel tekort (zie Hoofdstuk 5, Financiën). We zoeken actief naar een oplossing voor dit tekort (door bijvoorbeeld verhoging van eigen inkomsten en hogere structurele bijdragen). Uit de online participatie hebben wij verschillende ideeën meegekregen die wij verder willen onderzoeken. Voorbeelden zijn de adoptie van bankjes en bomen, het organiseren van (kleinschalige) evenementen (met beperkt geluid) en gebruikers laten betalen voor specifiek gebruik.

2.1.2 We spelen in op klimaatveranderingen.

Uitgangspunt: Het Bos wordt beschermd tegen de gevolgen van klimaatverandering.

De natuur en recreatie in het Bos staan onder druk. Niet alleen door toenemende gebruiksdruk, maar ook door klimaatveranderingen en al dan niet daarmee samenhangende plagen en ziekten. Denk aan de oprukkende eikenprocessierups en de essentaksterfte (ongeveer 15 procent van alle bomen in het Amsterdamse Bos is es), en sinds kort ook de teruglopende vitaliteit van boomsoorten als spar en beuk. Het is lastig om proactief te handelen op onvoorspelbare ontwikkelingen in de natuur. Het is belangrijk is dat wij door goed te monitoren een goed beeld krijgen van de ontwikkeling van ziekten en plagen en op basis daarvan noodzakelijke maatregelen kunnen treffen. Zo wordt de ontwikkeling van essentaksterfte al een aantal jaar gemonitord en is op basis daarvan een plan van aanpak opgesteld, dat de veiligheid van bezoekers en de duurzame instandhouding van de bosbeplanting moet garanderen. Daarnaast sluiten wij uiteraard aan bij de stedelijke, landelijke en Europese aanpak van invasieve exoten, zoals de Japanse Duizendknoop, reuzenbalsemien en reuzenbereklauw.

- **Energietransitie: CO_2-reductie door meer natuurontwikkeling**

Commented [5.1.2.e]: ACTIE: is dit wat we willen.

Het verkeer van Amsterdam is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de uitstoot van stikstofdioxide, fijnstof en roet. De gemeente Amsterdam heeft de ambitie de CO_2-uitstoot in Amsterdam terug te brengen tot 55% in 2030. Ook het Amsterdamse Bos draagt bij aan deze ambitie, bijvoorbeeld door de komende jaren waar mogelijk meer bomen te planten. Hoewel het Bos duizend hectare groot is, is het ook een volgroeid Bos met een cultuurhistorisch ontwerp, waardoor er maar weinig ruimte is voor nieuwe aanplant van bomen.

Het Bos is FSC-gecertificeerd. Dit houdt onder andere in dat er niet meer hout wordt gekapt dan er groeit. Het gekapte hout wordt zoveel mogelijk (her)gebruikt.

- **Duurzame mobiliteit**

Het Bos zet ook in op duurzame mobiliteit zoals elektrisch vervoer, fietsen, lopen en gebruik van het OV. Waar mogelijk faciliteren we dit.

- **Van een lineaire naar een circulaire economie**

In het Amsterdamse Bos stimuleren we circulaire bedrijvigheid. Dat doen we bijvoorbeeld door ondernemers en evenementenorganisaties te stimuleren of te verplichten om gebruik te maken van duurzame materialen en faciliteiten (herbruikbare hardcups, spoeltoiletten en milieuvriendelijk toiletpapier). Daarnaast pakken wij met onze partners de opgave aan om meer grondstoffen en materialen terug te winnen door te investeren in een duurzame afvalketen. Ook gaan wij onderzoeken hoe wij in de toekomst slimmer kunnen omgaan met hemel- en oppervlaktewater en het (her)gebruik van hout. Zo onderzoeken wij de mogelijkheden om oppervlakte- of hemelwater te gebruiken voor nieuwe aanplant of voor het doorspoelen van (openbare) toiletten (in plaats van drinkwater). Hout kunnen we hergebruiken voor beschoeiingen in het Bos.

- Gedragsverandering

Commented [5.1.2e]: ACTIE: uitbreiden

Tot slot kan gedragsverandering van bezoekers, ondernemers en verenigingen in het Bos bijdragen aan het tegengaan van de klimaatveranderingen. Het is belangrijk hen bewust te maken van de duurzaamheidsopgaven en de rol die zij daarin kunnen spelen (zie ook bijlage 6).

2.1.3 We versterken het oorspronkelijk ontwerp.

Uitgangspunt: Het landschappelijke en cultuurhistorische ontwerp is de basis.

In het oorspronkelijke ontwerp van het Bos werd gestreefd naar duidelijke zichtlijnen, scherpe afscheidingen tussen bosrand en grasland, laanbeplanting en soortenrijkdom, zoals diverse bomentuinen. In de jaren 90 van de vorige eeuw is een meer natuurlijk en ecologisch beheer geïntroduceerd. Hoewel door de aanleg van ecologische verbindingszones de biodiversiteit rijker is geworden, zijn sommige cultuurhistorische aspecten verdwenen of onder druk komen te staan. De ontwerpaspecten worden hoog gewaardeerd, maar uit de online participatie blijkt dat een grote meerderheid van de bezoekers ook graag ongerepte en beetje ruige natuur wil terugzien in het Bos. Daarom blijft het landschappelijke en cultuurhistorische ontwerp de basis, maar daarbinnen zetten we ook in op verruiging van delen van het Amsterdamse Bos.

Bij de ambities 2.1.1 en 2.1.2 ('we brengen het beheer en onderhoud structureel op orde' en 'we spelen in op klimaatveranderingen') bekijken wij altijd hoe het oorspronkelijke ontwerp kan worden versterkt.

2.1.4 We behouden de natuurwaarden en verrijken waar dat kan.

Uitgangspunt: De natuurwaarden blijven minimaal gelijk.

Op de Amsterdamse natuurwaardenkaart (bijlage 7) staat het Amsterdamse Bos aangegeven als toplocatie. Voor dit Bosplan is een meer gedetailleerde natuurwaardenkaart opgesteld door de

natuurwaarde van de verschillende delen van het Amsterdamse Bos ten opzichte van elkaar te vergelijken en een score toe te kennen. De natuurwaarde wordt bepaald door de criteria bosdiversiteit, bosstructuur, vervangbaarheid, kwetsbaarheid en de rol in de ecologische structuur te wegen. Deze weging is vertaald naar een gemiddelde en relatieve eindwaardering van de natuurwaarde. Een 'lage natuurwaarde' in het Bos komt in een stedelijke omgeving overeen met een gemiddelde natuurwaarde, terwijl een zeer hoge natuurwaarde behoort tot de topnatuur van Amsterdam. Op basis van een geactualiseerd monitoringsplan worden de natuurwaarden in het Amsterdamse Bos in een cyclus van 6 jaar gemeten en grondig geëvalueerd. Als dat nodig is, passen we het beheer aan. Met het ouder worden van het Bos neemt de waarde voor echte bossoorten zoals havik, eekhoorn en rosse vleermuis toe. Een bijzondere nieuwkomer is de raaf, die in 2019 met succes in het Amsterdamse Bos heeft gebroed. Door het gevarieerde karakter van het Amsterdamse Bos met een afwisseling van bos, grasland, open water en moeras vinden ook soorten als ringslang, roerdomp, waterral en de welriekende nachtorchis hier een geschikt leefgebied.

De oeverlanden van De Nieuwe Meer en Amstelveen en de begraasde gebieden in het zuidelijk deel van het Bos en het Schinkelbos hebben een kleinschalige afwisseling van natuurtypen en een hoge biodiversiteit. In bijlage 3 is voor de verschillende gebieden van het Amsterdamse Bos in een tabel een beschrijving opgenomen van de voorkomende natuurtypen, het beheer en specifieke ontwikkelingen.

Het behouden en beschermen van de aanwezige natuurwaarden vraagt om een zorgvuldig en constant beheer, zeker van de bijzondere vegetaties van bijvoorbeeld de oeverlanden. Naast het op reguliere basis maaien van moerasvegetaties, moet de natuurlijke ontwikkeling van moeras naar bos daarvoor cyclisch worden teruggezet door het afplaggen van rietland.

Commented [5.1.2.e **]:** wat moet ik me voorstellen bij het cyclisch terugzetten van de natuurlijke ontwikkeling? Deze hele alinea munt niet uit in helderheid.

Commented [5.1,2,e **]:** Opm. laten staan. Check 5.1.2.e

- Ecologische kansen benutten

Wij streven naar een verdere verrijking van de biodiversiteit van het Amsterdamse Bos door de aanleg van ecologische verbindingen: natuurvriendelijke oevers, poelen, struwelen en faunapassages onder wegen. Dat sluit aan op de Ecologische Structuur van Amsterdam (Structuurvisie Amsterdam 2040). Zo hebben we recent de Ecologische Verbindingszone "Groene AS" langs de Ringvaart en door het Bos tussen de Nieuwe Meer en het Schinkelbos aangelegd. En we hebben ecologische knelpunten in de Burgemeester Colijnweg, Nieuwe Meerlaan en

Provinciale Bosrandweg aangepakt door faunapassages aan te leggen. Om de natuurwaarden van de Groene AS verder te versterken zijn voorzieningen in deze zone niet gewenst. Daarom geldt voor de ligplaatsen van (woon)boten in de Ringvaart (Amsterdamse Bos deel) een uitsterfbeleid.

De verbetering van het beheer biedt ook kansen om de natuurwaarden te versterken. Bijvoorbeeld door een gevarieerder maaibeheer van de graslanden in het Bos en gemengde begrazing van het Schinkelbos met Schotse hooglanders en Exmoorpony's.

De ontwikkeling van de natuurwaarden in het Bos en de resultaten van ingrepen worden gemonitord. De gegevens worden opgeslagen in de Nationale Databank voor Flora en Fauna (NDFF). Die gegevens gebruiken we om het beleid en het beheer te sturen door algemeen en reproduceerbare methoden in te zetten.

Commented [5.1,2,e]: beheermethoden?

Commented [5.1,2,e]: Wat betekent dit? Check 5.1,2,e

- Donker Bos
Het feit dat het in het Bos nog echt donker kan worden is een bijzondere en voor de regio zeldzame kwaliteit. Dat maakt het Bos bijvoorbeeld voor vleermuizen en uilen een belangrijke biotoop. We houden het Bos donker. Alleen de hoofdnet fietspaden en de omgeving van Sportpark Amsterdamse Bos zijn voorzien van openbare verlichting. Voor een veilige uitstroom van evenementen (inclusief het Bostheater) kijken we steeds naar een veilige maar tijdelijke oplossing voor de verlichting.

2.2 Bereikbaar

Uitgangspunt: Het Bos is voor iedereen goed bereikbaar met meer ruimte voor voetgangers en fietsers.

Onze ambitie is om de verbindingen naar en tussen groengebieden binnen en buiten de ring A10 van Amsterdam en tussen de gebieden van de MRA te verbeteren. Voetgangers, fietsers en ov-reizigers krijgen meer ruimte. Dat helpt ook bij het behalen van de doelstelling om de luchtkwaliteit te verbeteren. Zowel de gemeente Amstelveen als de gemeente Amsterdam onderschrijft deze soorten van vervoer om stad en regio bereikbaar te houden.

Een goede bereikbaarheid is belangrijk voor het Amsterdamse Bos.
Het uitgangspunt is dat het Bos voor iedereen goed bereikbaar is, ook tijdens evenementen. Iedereen moet te allen tijde kunnen recreëren in het Bos en zich veilig door het Bos kunnen bewegen.

De ambities die hierbij horen zijn:
- Snel naar het Bos en langzaam in het Bos.
- We verbeteren de entrees.
- We maken het padennetwerk functioneler.

2.2.1 Snel naar het Bos en langzaam in het Bos

Uitgangspunt: iedereen moet zich veilig kunnen verplaatsen in het Bos

De groei van de stad betekent ook meer verkeer. Dat stelt hogere eisen aan de bereikbaarheid naar en in het Bos. Het is belangrijk om de (bestaande) routes te versterken.

Maar in het Bos routes komen die veilig zijn voor de en de groei van het bezoek en het gebruik kunnen opvangen. Daarom kiezen wij voor snel naar het Bos, maar zo veel mogelijk langzaam in het Bos.

Onderstaande tabel geeft inzicht hoe mensen naar het Bos komen:

Tabel vervoerwijzen bezoekers naar Amsterdamse Bos (Recreatieonderzoek Amsterdamse Bos, 2015)

	Amsterdam	Amstelveen
Lopend	16	38
(brom)fiets	31	30
Auto/motor	48	31
Openbaar Vervoer	4	1
Anders	1	1
Totaal	**100**	**100**

Commented [5.1.2.e]: ACTIE: Tabel naar infographic

Wat opvalt is dat heel veel Amsterdammers en Amstelveners met de auto komen. Dit bezoek concentreert zich niet alleen meer op bepaalde weekenden, maar komt steeds vaker voor, ook in vakanties en op mooie dagen. De uitdaging is om de automobilisten te verleiden om voortaan op te fiets te komen. Dat doen wij door samen te werken binnen de metropool regio (MRA). In de MRA wordt nadruk gelegd op fietscorridors waarbij fietsers vlot tussen stedelijke kernen en vanuit het stedelijk gebied de natuur in kunnen fietsen. Naast de 'gewone' fiets wordt rekening gehouden met bijzondere fietsen zoals de elektrische fiets en de bakfiets. De focus ligt hierbij op drie routes:

- Verbinding tussen het Olympische Stadion en het Wagenerstadion.
- Verbinding tussen Amstelveen en Schiphol (langs de Colijnweg en A9).
- Verbinding tussen Noordelijke Oeverlanden en Amsterdamse Bos.

Vervoersregio Amsterdam (VRA) speelt voor de uitvoer van al deze projecten een cruciale rol.

Naast het stimuleren van fietsverkeer moeten er maatregelen komen om het autoverkeer naar en in het Bos te verminderen. Dit betekent onder andere dat er niet meer parkeerplaatsen komen en dat we onderzoeken of betaald parkeren verder kan worden ingevoerd in het Bos. Bij (sport) evenementen maken we vooral gebruik van pendelbussen vanaf parkeerplaatsen buiten het Bos.

Het Amsterdamse Bos stelt zich open voor alternatieven, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat men snel kan wisselen van vervoersmiddel (hubs). Wij gaan onderzoeken of wij bij de belangrijkste bushaltes leenfietsen kunnen plaatsen zodat men ook vanaf de OV-haltes (aan de randen van het Bos) makkelijk het Bos in kan. Het Bos maakt zich sterk voor vervoer over water. Er is een (gesubsidieerde) pontverbinding tussen Nieuw-West en het Amsterdamse Bos en een over de Ringvaart richting Badhoevedorp. Deze varen echter alleen in het weekend en op feestdagen in april tot en met oktober. We onderzoeken of het mogelijk is deze ponten vaker te laten varen.

Voor de bereikbaarheid in het Bos gaan we de bewegwijzering in en naar het Bos verbeteren. Bestemmingen moeten makkelijk en snel te vinden zijn, door wegwijzers ter plekke, maar mogelijk ook door (digitale) kaarten en apps.

2.2.2 We verbeteren de entrees.

Het is belangrijk dat het Bos beter verbonden is met de stad. De entrees hebben weinig allure en staan met de rug naar de stad. Veel toegangen zoals die bij Camping Amsterdamse Bos en de hoofdentree hebben een hoog kruip-door-sluip-door-gehalte en de routing is soms onduidelijk. Een aantal toegangen verdient een kwaliteitsimpuls. De hoofdentree van het Bos is niet optimaal

door de veelheid van functies die ook een eigen dynamiek en groei kennen, waardoor de entree meer als overgangsgebied dient dan als markante en uitnodigende entree. Dat doet geen recht aan het monumentale stadsbos dat het Amsterdamse Bos is.

Wij gaan de ruimtelijke ingrepen en plannen in de directe omgeving van het Amsterdamse Bos aangrijpen om de allure van de entreegebieden en de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het Amsterdamse Bos te verbeteren. Deze ambitie sluit aan op het Gebiedsplan Buitenveldert/Zuidas, dat de verbinding van groene gebieden noemt om de bereikbaarheid en daarmee de toegankelijkheid van het groen te verbeteren. Verbindingen tussen het Amsterdamse Bos en het Gijsbrecht van Aemstelpark en het Amstelpark zien we als een mooie ambitie. Een belangrijke stap daarin is om ervoor te zorgen dat er een nieuw en herkenbaar ontwerp komt voor de entrees van de parken en het Bos, wat ook benoemd wordt in het gebiedsplan. Daarnaast willen we de herkenbaarheid en de bereikbaarheid van het entreegebied bij de Noordelijke Poeloever versterken. Dit sluit aan bij de voorgestane recreatieve ontwikkeling van de oever.

2.2.3 We maken het padennetwerk functioneler.

In totaal heeft het Bos circa 200 km aan paden en wegen in beheer. Dit is een fijnmazig padennet dat volop mogelijkheden biedt voor fietsers, wandelaars en ruiters. Het Amsterdamse Bos is voornamelijk een voetgangersgebied waar fietsers 'te gast' zijn en dit willen we in de toekomst zo houden. Op dit moment maken we in het grootste deel van het Bos geen onderscheid tussen fietspaden en wandelpaden. Voor de drukke gebieden gaan we onderzoeken of deze situatie houdbaar is. Als we een pad vervangen, kijken we naar de functie van het pad en richten het als zodanig in.

Wij gaan het padennet in de natuur– en rustzone extensiveren, onder meer door paden te verwijderen en delen van asfaltpaden om te vormen naar onverharde of halfverharde paden. Deze extensivering betreft vooral overbodige en parallelle paden in bospercelen, die weinig worden gebruikt. Hierdoor krijgt de natuur in bepaalde delen meer ruimte en besparen we op beheerkosten: minder paden, minder zorgplicht en minder onderhoud. Als we paden herinrichten houden we altijd rekening met het cultuurhistorisch ontwerp. Ook houden we rekening met de toegankelijkheid voor mensen met een beperking.

2.3 Benutten

Uitgangspunt: Het Bos is voor iedereen gratis toegankelijk; voor specifieke voorzieningen wordt betaald.

Het aanbod van voorzieningen en activiteiten in het Amsterdamse Bos is heel divers en sluit aan bij de behoeften van de bezoekers. Een bezoek aan het Bos blijft gratis, maar voor specifieke voorzieningen en activiteiten moet worden betaald. Bijvoorbeeld voor een tijdelijk, exclusieve claim van de openbare ruimte (filmploegen, trouwpartijen en dergelijke) en het commercieel uitlaten van honden. We onderzoeken welke voorzieningen en activiteiten we hieraan nog kunnen toevoegen. We hanteren marktconforme tarieven. Bovendien kijken we naar mogelijkheden voor sponsoring en adoptie (van bijvoorbeeld bomen en bankjes).

- Samenwerking en duurzame relaties met belanghebbenden
Wij leggen en onderhouden duurzame relaties met belanghebbenden in en buiten het Bos. Duurzaam contact zorgt voor een beter onderling begrip, verbetering van onze dienstverlening en

plannen en voor meer draagvlak voor onze werkwijze en activiteiten. We verenigen betrokken bosbezoekers en professionals in een bosgroep.Een 'lobbyagenda' helpt ons om planmatig samen te werken met belanghebbenden.
Wij laten iedereen zien hoe het Amsterdamse Bos zijn groene rol vervult en nodigen belanghebbenden uit om daar ook vooral gezamenlijk in op te trekken. Een goede relatie en een stevige samenwerking met zowel nieuwe als bestaande ondernemers is voor het Bos van groot belang. Daarom streven we naar op een actieve ondernemersvereniging om te zorgen voor eenheid en herkenbaarheid in het Bos, want de ondernemers bepalen tenslotte voor een belangrijk deel het aanbod en de beleving.

-Digitaal bereikbaar
Voor de ondernemers is een goed werkend glasvezelnetwerk belangrijk. Veel voorzieningen zijn daar nu (nog) niet op aangesloten, waaronder grote publiekstrekkers als De Geitenboerderij en het Bostheater. Het gebruik van internet is belangrijk voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen. Zo kan een glasvezelnetwerk ondersteunend zijn voor nieuwe vormen van vervoer, monitoring, handhaving en verlichting. Op dit moment onderzoeken we de mogelijkheid om glasvezel in het Bos aan te leggen.

De ambities die hierbij horen zijn:
- We bieden ruimte voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling
- We maken een gevarieerd (natuur)educatief programma.
- We sluiten aan bij stedelijke programma's voor breedtesport
- We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen.

2.3.1 We bieden ruimte voornieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling

Uitgangspunt: Het aanbod van voorzieningen en activiteiten is heel divers en sluit aan bij de behoefte van de bezoekers.

Het Bos verhuurt al jaren locaties en terreinen, vaak aan ondernemers in het vrijetijdssegment. Er zijn een paar plekken in het Bos die kansrijk zijn voor nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld stadslandbouw, een voedselbos en horeca. Anderzijds gaan we locaties vergroenen en meer ruimte geven aan flora en fauna. Het Amsterdamse Bos streeft naar een eigentijds en divers aanbod, dat bijdraagt aan de identiteit en de kwaliteit van het Bos. De kernopgave hierbij is steeds het bewaken van het evenwicht tussen natuur en recreatie.
Jaarlijks toetsen we of de programmering en het voorzieningenpakket nog aansluiten bij de wensen van de bezoekers. Nieuwe initiatieven werken we uit door bezoekers te laten meedenken, bijvoorbeeld over welke voorziening waar komt. Hieruit komt naar voren dat de gebruikers van het Bos aanvullende voorzieningen wensen op het gebied van voedselbos/stadslandbouw, (diverse en kleinschalige) horeca, zwemlocatie, natuureducatie (leslokaal), sport- en speelplekken en geboorte- en herdenkingsbos.

Locaties voor nieuwe voorzieningen en natuurontwikkeling

1. *Radartoren:* een uniek gebouw waar een ontwikkelaar de combinatie horeca/ brouwerij, vergaderlocatie en B&B wil realiseren. De omgeving moet daarmee in overeenstemming worden gebracht.
2. *Houtzagerij:* de houtzagerij wordt opgeheven. Deze locatie leent zich goed voor natuurontwikkeling (eventueel in combinatie met natuureducatie)
3. *Woning Bloesempark*: gelegen tussen de oude dorpskern Amstelveen en het bloesempark. Aansluiting met het bloesempark ligt hier voor de hand.
4. *Noordelijke Poeloever:* de entree van het Bos start bij de Noordelijke Poeloever. We zien kansen om de toegankelijkheid en bereikbaarheid van deze entree te versterken door de ontwikkelingen aan beide kanten van de eigendomsgrens op elkaar af te stemmen.
5. *Voormalige Bizonweide:* een terrein met fruitbomen met mogelijkheden voor stadslandbouw.

6. *De Teil:* terrein waar eens een padvindersgebouw stond, mooi gelegen aan de Nieuwe Kalfjeslaan nabij het sportpark. Een plek waar in samenspraak met bezoekers meerdere functies kunnen worden ingepast. Van bootcamp tot educatie. Van vergaderlocatie tot hondentraining-/ hondenspeelplaats. Maar teruggeven aan de natuur is ook een optie.
7. *De Uitkijk:* nu nog een afgesloten terrein met opslag voor beheer en onderhoud. Gezamenlijk met De Bunker (8) een plek die we in participatie gaan ontwikkelen. Een locatie met meerdere mogelijkheden.
8. *De Bunker:* geheim van het Bos met omhekt bosperceel eromheen.
9. *Entreegebied:* nu een parkeerplaats, kansrijk om te vergroenen en te ontwikkelen tot een verblijfsgebied.
10. *Cultuureiland*: Amsterdam heeft de ambitie om zoveel mogelijk mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur. De succesvolle exploitatie van het theater ligt bij de Stichting Bostheater. Door een steeds bredere programmering is het aantal bezoekers aan het theater flink gegroeid. Met het project Cultuureiland maken we het Bostheater toekomstbestendig door te renoveren en te ontwikkelen.
11. *Nieuwe Meer*: we willen een samenhangende ontwikkeling van het gehele Nieuwe Meer. Elke windrichting heeft een eigen identiteit en rondom het meer is veel nieuwe planvorming met stedelijke en recreatieve ontwikkeling. In het Bos (zuidkant) willen we zwemfaciliteiten, mooie verblijfsplekken en aanlegplaatsen. Bij voorkeur met elke dag een pontverbinding met de noordoever Nieuwe Meer of nog liever een fysieke brugverbinding. Daarnaast blijft het grootste deel van de zuidoever vanwege natuurbescherming ontoegankelijk voor publiek.
12. *Entree zuid* (nabij camping): een belangrijke en steeds drukkere entree van het Bos. Tegelijkertijd ook de entree van een grote stadscamping. Uitgangspunt is dat we een nieuw ontvangstgebied voor bosbezoekers en campingbezoekers willen maken met een heldere routing en ontsluiting.

2.3.2 We maken een gevarieerd (natuur)educatief programma.

Uitgangspunt: Het Bos is dé plek om te leren over de natuur, het grootste biologielokaal van de stad.

Het Bos biedt een aantrekkelijk programma op het gebied van natuureducatie voor jong en oud. Jaarlijks doen zo'n 16.000 mensen mee. Hiermee draagt het Bos bij aan bescherming en bewustwording van natuur en biodiversiteit. Maar er is ruimte voor vernieuwing. Samen met onder andere ondernemers, hogescholen en natuur- en milieuverenigingen maken we een nieuw, gevarieerd en eigentijds programma.
De kern van elke educatieve activiteit is het beleven van de natuur in het Amsterdamse Bos. Dit kan specifiek over flora en fauna gaan of over het actief bezig zijn in de natuur. Buitenspelen en in de natuur zijn, heeft een positief effect op de ontwikkeling, de gezondheid en het welzijn van mensen. Het Amsterdamse Bos heeft de ruimte, de steeds drukker wordende stad de vraag.

We sluiten aan op behoeften en wensen van onze bezoekers. We kijken daarbij naar inhoudelijke vernieuwing van het huidige aanbod en naar de manier waarop het wordt aangeboden (nieuwe media, apps et cetera). Afhankelijk van de interesse en de behoefte van onderwijsinstellingen in de omgeving maken we educatieve programma's op maat. Ons Engelstalige aanbod gaan we verder ontwikkelen. Daarnaast zoeken wij naar vernieuwende middelen en nieuwe samenwerkingspartners vanuit onze uitvalsbasis de Boswinkel. We onderzoeken een herinrichting van de Boswinkel met medegebruik door partners en het inrichten van natuureducatieve ruimten.

2.3.3 We sluiten aan bij stedelijke programma's voor breedtesport

Uitgangspunt: Het Bos is dé plek voor sport en beweging in de openbare ruimte.

Met de Sportvisie 2025 zet Amsterdam stevig in op breedtesport. Nabijheid en toegankelijkheid van sportvoorzieningen is daarbij het uitgangspunt: Sporten in de openbare ruimte wordt gestimuleerd door vaker sporttoestellen te plaatsen. Ook Amstelveen legt de prioriteit bij breedtesport en talentontwikkeling. Het investeert in hardlooproutes, fietsroutes of avontuurlijke speelvoorzieningen, zodat ook de individuele sporter wordt bediend.
Tegelijkertijd dragen deze voorzieningen bij aan doelen op het gebied van gezondheid en welzijn.

Commented [5.1,2,e]: Uitbreiding belangrijkste punten sportvisie. O.a. alle Amsterdammers sporten

De sportverenigingen groeien en hebben vaak wachtlijsten. Het Bos faciliteert de vraag naar sportvoorzieningen in de openbare ruimte, terwijl het sportpark Amsterdamse Bos binnen de huidige begrenzing blijft.
We willen bestaande voorzieningen beter benutten, slim investeren in de verbetering van de samenwerking met sportieve partners in arrangementen.

Mensen gaan steeds meer ongeorganiseerd sporten. Tegelijkertijd zijn er meer 'extreme' sporten of 'ruige' vrijetijdbesteding. Het Bos biedt de plek en faciliteert ook deze (commerciële) gebruikers, indien nodig met regulering om de balans tussen natuur en recreatie te behouden.

Bij sporten in de openbare ruimte kan frictie tussen de verschillende gebruikers ontstaan. Zo hebben sporters verschillende snelheden (wandelaars versus wielrenners), zij kunnen botsen met andere gebruikers (ruiters versus hondenbezitters) of de natuur beschadigen. Wij maken een kaart met veilige routes en locaties voor de sporten die kunnen worden beoefend in het Bos. Ook informeren wij sporters over wie wat, hoe en wanneer mag en kan doen.

Exclusief gebruik van 'de Bosbaan' en Sportpark 'Amsterdamse Bos' staat soms op gespannen voet met vrije recreatievormen. Voorbeelden zijn wegafsluitingen bij roeievenementen of parkeren op de speelweiden tijdens hockeyevenementen. Hierover maken wij nieuwe afspraken met organisatoren van de evenementen, en we informeren de Bosbezoeker met een goed afgestemde en gecommuniceerde evenementenkalender.

Het Rijksmonument 'de Bosbaan' kampt met achterstallig onderhoud. Om het weer op het gewenste niveau te krijgen, moeten we de komende jaren flink investeren.

2.3.4 We zetten in op meer vrijwilligers en bijzondere doelgroepen.

Uitgangspunt: Het Bos blijft een erkend leer-werkbedrijf en we blijven verschillende doelgroepen, zoals vrijwilligers, faciliteren.

Vrijwilligers
Al vele jaren zijn er actieve vrijwilligers verbonden aan het Bos. Het 'Vogeleiland' is een mooi voorbeeld van hoe vrijwilligers een stuk Bos hebben omgevormd tot een paradijselijke heemparktuin. Dit voorbeeld kan navolging krijgen: concrete uitwerkingen van de participatiesamenleving die de metropool bijvoorbeeld met stadslandbouw verrijken. Bovendien liggen er kansen om meer vrijwilligers in te zetten, bijvoorbeeld als gastheer of gastvrouw in de

Boswinkel, als natuurgids, en bij het geven van rondleidingen. Ook gaan we meer focus leggen op monitoring van verschillende flora- en faunasoorten door vrijwilligers.

Bijzondere doelgroepen
Het Bos kent daarnaast een lange traditie van de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We blijven nauw samenwerken met onder meer WPI en bieden plekken aan om via leerwerktrajecten en stages de kansen op de arbeidsmarkt te versterken.
De Bosorganisatie zorgt voor actieve professionele ondersteuning en begeleiding van collega's uit het Banenplan en maakt waar nodig gebruik van externe vakscholing. Er liggen kansen om deze aanpak de komende jaren te verbreden en uit te breiden, bijvoorbeeld naar 'beschut werk'. De geboden (leer- en werk)capaciteit in groenbeheer wordt nog niet volledig gebruikt.

Het Amsterdamse Bos als erkend leer- en werkbedrijf is een ideale prikkelarme locatie om specifieke doelgroepen - in het bijzonder doelgroepen gelinkt aan de Participatiewet - te laten leren, werken, re-integreren en participeren. Ook inwoners met een taakstraf hebben een plek in het Bos. Het faciliteren hiervan is een belangrijke taak van het Amsterdamse Bos en is daarom ook geborgd in de organisatie.

Het Bos loopt voorop in de stad met het aanbieden van werkplekken aan mensen met een arbeidsbeperking, die behoren tot de doelgroep van het Banenplan. Vijftien personen hebben de afgelopen drie jaar een vaste aanstelling gekregen en zijn ook persoonlijk gegroeid, onder meer omdat ze de mogelijkheid kregen om gerichte groenopleidingen te volgen.
Het aanbod van de deelnemers is een dynamisch gebeuren en is afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen. Zo hebben we recent ruimte gecreëerd voor nieuwkomers en voor mensen die behoefte hebben aan 'beschut werk'.

De inzet levert zowel voor de verschillende doelgroepen als voor het Bos rendement op. Het werk draagt bij tot talentontwikkeling, het vergroten van vaardigheden en betrokkenheid bij de groene omgeving. Specifiek voor het Bos betekent de inzet een schone, hele en veilige omgeving.

2.4 Bekend

Uitgangspunt: De veelzijdigheid van het Bos is goed bekend in Amsterdam, Amstelveen en de regio

Het Amsterdamse Bos is een uniek stadsbos, dat door haar historie, karakter, omvang en ligging een speciale plek inneemt in het groen in en rond Amsterdam. Het Bos biedt sport- en recreatiemogelijkheden en telt jaarlijks zes miljoen bezoeken.

Het Amsterdamse Bos is het best bezochte groene recreatiegebied in Noord-Holland. In peilingen geven Amsterdammers en Amstelveners het Bos afgerond gemiddeld een 8. Die hoge waardering krijgen we ook op TripAdvisor, waar bezoekers uit binnen- en buitenland het Bos al zes jaar op rij tussen de vier en vijf sterren geven. De populariteit van het Bos blijkt ook uit het hoge aantal bezoekers van de website van het Amsterdamse Bos (meer dan een half miljoen per jaar). De naamsbekendheid van het Bos is zeer hoog, praktisch alle respondenten in onderzoeken zeggen het te kennen. Dit is een comfortabele uitgangspositie.

Het Amsterdamse Bos heeft jarenlange ervaring in het combineren van natuur en recreatie. Daardoor zijn we een inspiratiebron voor veel buitenlandse overheidsorganisaties. Wij delen onze kennis en gebruiken onze contacten om te leren.

Door de verwachte toename van het aantal inwoners in Metropoolregio Amsterdam, neemt de populariteit van het Bos eerder toe dan af. Ondernemers worden graag geassocieerd met het Bos vanwege het sterke, positieve imago. De Bosbezoeker komt steeds vaker voor verschillende activiteiten naar het Bos en niet meer per se voor één bepaalde activiteit.

De ambities bij dit thema:
- We versterken de identiteit van het Bos.
- We zijn zichtbaar en aanspreekbaar.
- We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar.
- We vergroten en professionaliseren de internationale samenwerking.

2.4.1 We versterken de identiteit van het Bos

Een sterke eenduidige identiteit vergroot de herkenbaarheid van het Amsterdamse Bos. Het 'merk' Amsterdamse Bos wordt bepaald door een combinatie van de ontstaansgeschiedenis van het Bos, de relevantie van het Bos (voor een gezond en actief leven) en de activiteiten in het Bos. Velen kennen nog het Boschplan, zoals het bij de aanleg heette. Maar dat zegt niet alles over wat het Bos nu is.

We hebben op basis van resultaten uit bezoekersonderzoek en de participatie voor het Bosplan het merk 'Amsterdamse Bos' opnieuw bekeken. Met een heldere, herkenbare en onderscheidende positionering kunnen wij bezoekers, ondernemers en samenwerkingspartners aan het Bos binden. Het geeft daarnaast handen en voeten aan de communicatie en marketing van het Amsterdamse Bos. Bezoekers waarderen de functies natuur en recreatie het hoogst. Mensen komen voornamelijk naar het Bos vanwege de natuur en het buiten zijn. En vanuit Amstelveen omdat het dichtbij is.
Ondernemers en samenwerkingspartners verwachten met name samenwerking, professionaliteit en betrouwbaarheid. Zij zijn als het ware aandeelhouders van het Bos. Dit maakt de publieke waarde van het Bos voor zijn omgeving de hoogste gedeelde waarde. Wij werken de positionering van het Bos met de medewerkers en ondernemers in het Bos verder uit in een merkstrategie en *brandbook*.

Commented [5.1.2.e]: ook na 3 keer lezen onbegrijpelijk

Commented [5.1.2.e]: Check 5.1.2.e wat hier bedoeld wordt.

Daar hoort een uitnodigende huisstijl bij, het (letterlijke) gezicht naar buiten. Daarnaast versterken we de identiteit door de 'Boswachterij Amsterdamse Bos' te introduceren.

2.4.2 We zijn zichtbaar en aanspreekbaar

Voor bezoekers van het Bos zijn wij zichtbaar en aanspreekbaar. De Boswinkel is de ontvangstplek en belangrijkste informatiebalie van het Bos. De Boswachterij is het gezicht van het Bos naar buiten, het aanspreekpunt voor bezoekers en begeleider van excursies. Personeel en ondernemers staan bezoekers vriendelijk te woord en verwijzen hen zo nodig naar de juiste informatiekanalen. Online brengen wij het belangrijke nieuws over het Bos via de website. Op Facebook delen wij weetjes en nieuws en voeren wij gesprekken met onze bezoekers. Op de verschillende borden in het Bos vertellen we duidelijk hoe bezoekers ons kunnen bereiken.

Op gezette tijden toetsen we het gevoel over het Bos. Daarvoor volgen we klantbeoordelingssites, zoals TripAdvisor, en vragen we mensen die meedoen met bezoekersonderzoeken wat zij van het

Bos vinden. Drukte in het Bos en spanningen tussen bezoekersgroepen kan een belangrijke rol spelen in het gevoel over het Bos. In de digitale enquête voor het Bosplan hebben we de respondenten bijvoorbeeld hun mening gevraagd over maatregelen om de drukte te reguleren. De volgende drie maatregelen werden het meest gekozen: minder auto's en scooters, minder BBQ-mogelijkheden en een onderscheid maken tussen wandel- en fietspaden. Daarnaast onderzoeken wij mogelijkheden om een effectieve campagne te starten.

2.4.3 We maken de diversiteit van het Bos beter zichtbaar

Het bewaren van de balans tussen natuur en recreatie heeft gevolgen voor de communicatie over het Bos. We leggen in onze publiekscontacten en de (marketing)communicatie de nadruk op de veelzijdigheid in het Bos. Zo bieden we de bezoeker een handelingsperspectief en keuzes. We passen de resultaten uit de bezoekersonderzoeken en de ervaringen en ideeën van de Bosondernemers toe in ons evenementenbeleid, (natuur)educatie en onze programmering. Zo blijft deze aantrekkelijk en divers. De verrassende veelzijdigheid van het Bos staat in de etalage. Door gebruik te maken van een mix van marketingcommunicatiemiddelen laten wij bestaande en nieuwe doelgroepen weten wat er allemaal te vinden en beleven is in het Bos. Zo willen we, meer dan voorheen, sturen op spreiding in het Bos (om de balans te bewaren).

2.4.4 We vergroten en professionaliseren de internationale samenwerking.

Bij het ontwerpen van het Bos is gekeken naar de beste buitenlandse voorbeelden uit de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw. De ontwerpers gebruikten die kennis en ontwikkelden het verder. Zo is het Bos op zijn beurt weer een belangrijk voorbeeld voor grootstedelijke parken en recreatiegebieden in de wereld geworden. Jaarlijks ontvangen wij delegaties uit bijvoorbeeld Zuid-Korea, Italië, Noorwegen, Taiwan, China en de Verenigde Naties. Vaak voor algemene inspiratie, maar ook voor specifieke (beheer)oplossingen waar nieuwe en oude stedelijke groengebieden mee te maken hebben. We wisselen onze kennis actief uit.

We volgen relevante (internationale) ontwikkelingen waar de organisatie van het Bos van kan leren. Eén daarvan is de standaard in Engeland, en in toenemende mate daarbuiten, voor goed groenbeheer: de *Green Flag*. Wij onderzoeken of deze standaard waardevol kan zijn voor het Bos. Daarnaast is er een internationaal netwerk (World Urban Parks) voor kennisuitwisseling. Het Bos blijft hieraan deelnemen.

WORLD URBAN PARKS
the organisation for open space and recreation

Niet alleen buitenlandse beheerorganisaties, ook toeristen weten het Bos te vinden. Diverse reisgidsen hebben een lemma over het Bos opgenomen, hotels in Amsterdam vermelden het Bos in de informatie voor hun gasten en Amsterdam&Partners promoot het Bos bij toeristen. Zo draagt het Bos bij aan de spreiding van toerisme. Overigens is het niet ons doel om het internationale toerisme actief te bevorderen.

3 Kaders

Het hoofddoel van dit Bosplan is om de balans tussen natuur en recreatie te behouden. Het Bos beheren en waken over de kwaliteit staan soms op gespannen voet met het faciliteren van het gebruik van het Bos. Er kan spanning zijn tussen het belang van flora en fauna en dat van de bezoeker of ondernemer. We ontwikkelen beleidskaders waaraan we nieuwe ontwikkelingen, ondernemingen en evenementen toetsen (zie 3.2). Daarnaast geldt de algemene wet- en regelgeving (zie bijlage 4).

De gebiedszonering vormt de basis voor onze toetsing. De zonering is gebaseerd op verschillende aspecten zoals het cultuurhistorisch ontwerp (zie paragraaf 2.1.3), natuurwaarden (zie paragraaf 2.1.4), en de gebruiksintensiteit. De gebruikersdruk is zeer gevarieerd in het Bos (zie kaart). Door een uitgekiende zonering blijft het Bos in grote delen rustig.

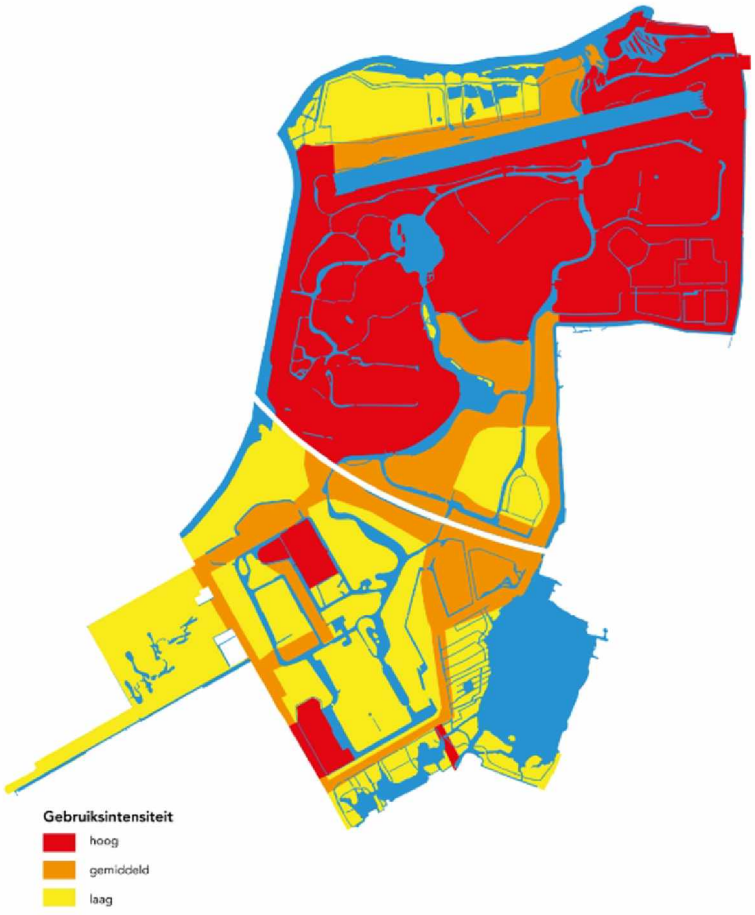

3.1 Gebiedszonering als basis voor toetsing

We moeten de natuurkwaliteit, het historisch ontwerp en de maatschappelijke waarde van het Amsterdamse Bos garanderen. We hebben het Bos in drie zones ingedeeld: een activiteitenzone, een rustzone en een natuurzone. Deze zonering vormt de belangrijkste toetsing voor alle toekomstige ontwikkelingen. De natuurzone wordt nu uitgebreid met de begrazingsgebieden en de ecologische zone 'de Groene As'. Samen met de overige toetsinstrumenten, zoals het bestemmingsplan, vormt de zonering het kader van waaruit we kunnen reageren en anticiperen op nieuwe ontwikkelingen, met in het achterhoofd de groene en maatschappelijke functie van het Amsterdamse Bos.

Commented [5.1,2,e]: Andere begrippen?

Het Bos wordt steeds intensiever gebruikt. Het is bijna onmogelijk om een uitputtende lijst van gebruik en gebruikers op te sommen. Maar wij geloven dat er met de juiste regie en binnen de zonering nog voldoende mogelijkheden zijn om sportieve, culturele en maatschappelijke initiatieven en activiteiten (tijdelijk) te accommoderen en de rustzones in stand te houden.

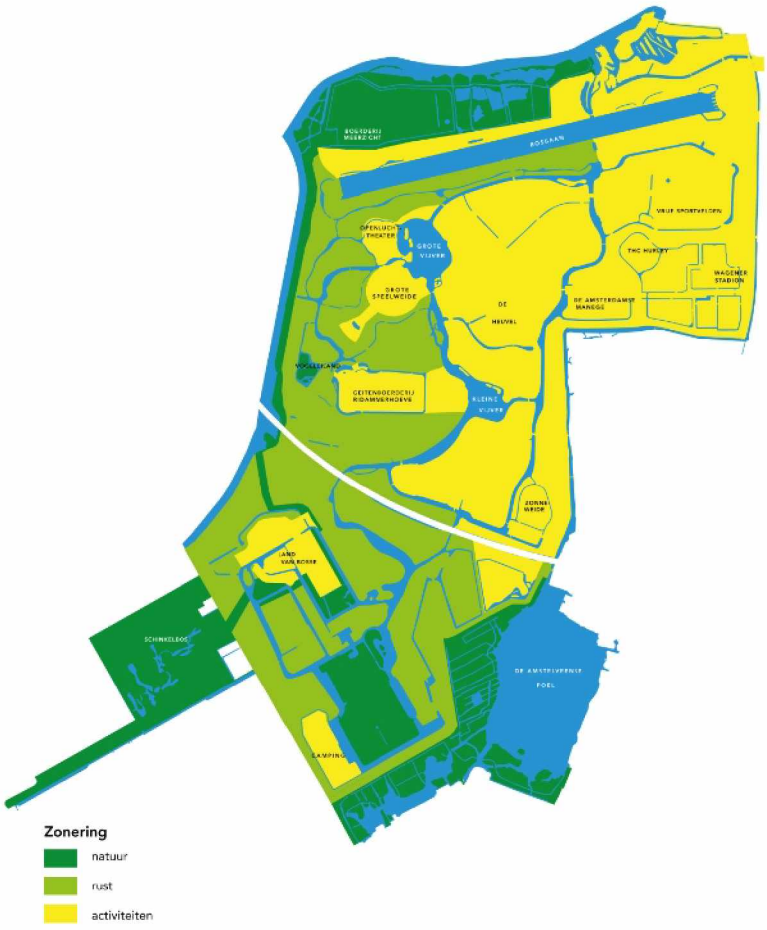

De zonering is het belangrijkste instrument om toekomstige ontwikkelingen te toetsen. We streven naar een goede balans tussen natuur, rust en activiteiten: nieuwe initiatieven en bestaande functies moeten passen binnen de zonering.

Natuurzone: in deze zone staat het behoud van natuur- en landschappelijke waarden voorop. Het gaat om de volgende gebieden: de oeverlanden van de Nieuwe Meer, de Amstelveense Poel, de begrazingsgebieden, de ecologische verbindingszone 'de Groene AS' en het Schinkelbos.
Deze gebieden worden ecologisch beheerd. De bezoeker is hier nadrukkelijk slechts te gast en kan op een beperkt aantal paden in alle rust van de bijzondere planten en dieren genieten. In het Bos heeft de natuurzone de hoogste natuurwaarde. Voor nieuwe voorzieningen, activiteiten en evenementen is geen plaats. De natuurzone is verboden terrein voor honden.

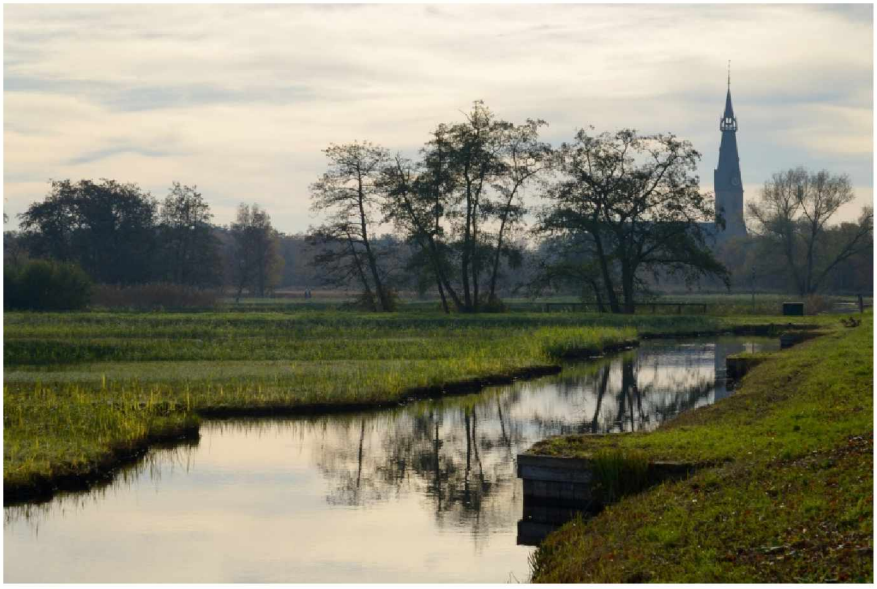

Rustzone: in deze zone ligt de nadruk op rust en natuurrecreatie. De natuurwaarde is iets lager dan in de natuurzone. Omvorming naar een gevarieerdere bosstructuur is gericht op verhoging van deze natuurwaarden, er is ruimte voor natuurlijker bosbeheer. Er zijn geen recreatieve voorzieningen. Dat biedt rust aan dieren en bezoekers. Dit gebied is bij uitstek geschikt om extra natuur toe te voegen door bijvoorbeeld het aantal paden te verminderen. Voor evenementen en nieuwe voorzieningen is geen plaats, maar de rustzone biedt wel ruimte voor natuureducatie.

Commented [5.1,2,e]: Check 5.1,2,e

Commented [5.1,2,e]: van wat? van het oorspronkelijk, parkachtiger Boschplan?

Activiteitenzone: in deze zone ligt de nadruk op de cultuurhistorische aspecten van het landschap (zichtlijnen, monumentale lanen, bosranden en hoogteverschillen), en op sport en recreatie. Het gebied is parkachtig of wordt gedomineerd door recreatieve voorzieningen. Het beheer is gericht op handhaving of versterking van de landschapsstijl en de bestaande recreatiemogelijkheden. De activiteitenzone ligt in de drukst bezochte delen van het Bos en bij grotere voorzieningen nabij de doorgaande weg en herbergt alle recreatieve voorzieningen. Voor nieuwe recreatieve voorzieningen en (grotere) evenementen is alleen in deze zone plaats, als de impact op flora en fauna beperkt is. In de activiteitenzone mogen honden loslopen of aangelijnd worden uitgelaten (specifieke voorzieningen uitgezonderd).

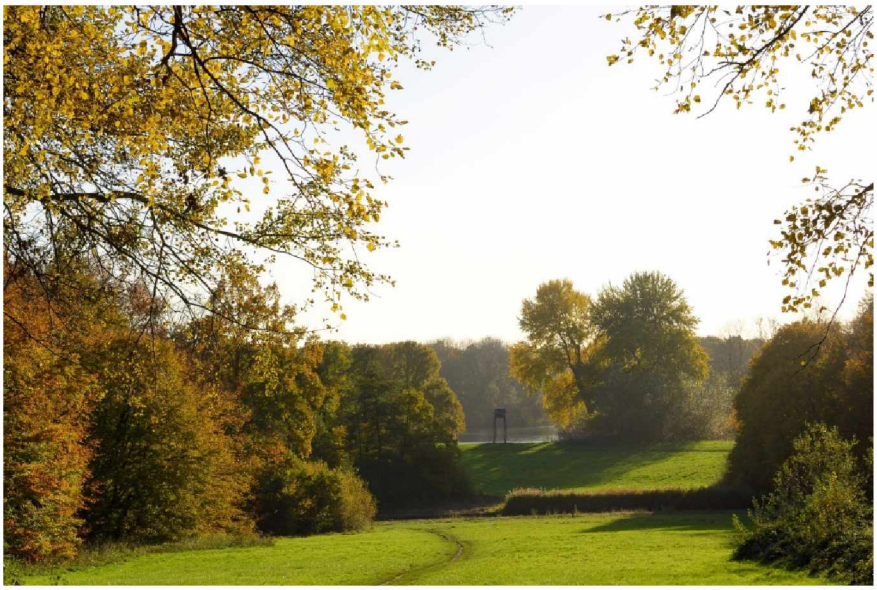

Grote voorzieningen in de activiteitenzone zijn:

- Geitenboerderij
- Klimpark
- Sportpark
- Evenemententerrein Land van Bosse
- Camping het Amsterdamse Bos
- Spa Zuiver
- Het Bostheater

De natuurzone scoort 'zeer hoog' op de natuurwaardenkaart. In de rustzone scoort de natuurwaarde voornamelijk 'hoog'. In de activiteitenzone scoort de natuurwaarde vooral 'redelijk tot hoog'. Bij de grote voorzieningen in de activiteitenzone (zoals sportpark en camping) is de natuurwaarde 'laag'.

3.2 Toetsingskaders

Evenementen

Het Bestemmingsplan Amsterdamse Bos (2018) van de gemeente Amstelveen is het toetsingskader voor alle evenementen in het Bos. In het bestemmingsplan staan de locatieprofielen met het maximale aantal decibellen en aantal evenementen per locatie. Op het speciaal ingerichte evenemententerrein Land van Bosse zijn maximaal 7 geluidsdagen toegestaan. Daarmee is een mooie balans gevonden tussen recreatie en natuur.

De eerste afweging van een evenement vindt altijd plaats in het Bos. Jaarlijks worden tientallen evenementen afgewezen omdat ze bijvoorbeeld niet passen in de agenda of niet aansluiten bij onze identiteit.

Duurzaamheid en een goede balans tussen recreatie en natuur zijn belangrijke kaders voor het Bos. We gaan duurzame relaties aan met organiserende partijen, bij voorkeur op basis van wederkerigheid. Deze organisatoren produceren met respect voor mens en omgeving. Ze zijn bereid tot social return, bijvoorbeeld door met stagiairs te werken. Bij nieuwe contracten met grote organisatoren streven we naar continuïteit en marktconforme (financiële) garanties, bijvoorbeeld in de vorm van (gedeelde) investeringen in infrastructuur, langlopende contracten en afspraken over exclusiviteit. Tijdens grote internationale sporttoernooien betrekken we ook andere ondernemers in het Bos die satellietevenementen (muziek of theater) organiseren.

Wij zijn ons bewust van het spanningsveld tussen festivalvermaak, commercie en overlast. Daarom streven we ernaar om de overlast die men ervaart terug te dringen, zonder dat het ten koste gaat van het festivalplezier. Te denken valt aan bredere segmentering, inrichting van het terrein, communicatie et cetera.

Er is een toenemende vraag naar evenementenlocaties in de regio, maar de mogelijkheden zijn beperkt. Dat betekent dat wij in het Bos actiever kunnen programmeren en sturen op het aanbod. Samen met de bestaande attractieve evenementen, die vooral 30-plussers trekken, willen wij bewust programmeren met een steeds gevarieerder en aantrekkelijker aanbod van evenementen voor de verschillende doelgroepen in het Bos. Evenementen (zonder geluidsoverlast) gericht op kinderen of jongvolwassenen, die passen binnen de identiteit van het Bos (zie hoofdstuk 1) hebben daarbij prioriteit. Wij willen alleen diervriendelijke evenementen, daarom staan wij grote (internationale) viswedstrijden in het afgesloten water van de Bosbaan niet toe.

Zondag is de drukste dag in het Bos. Zo'n tien zondagen per jaar komen er meer dan 60.000 bezoekers naar het Bos. Daarom gaan we scherper afwegen of we grote evenementen op zondag toestaan.

Ondernemers/ horeca

In het Bos vervullen ondernemers tal van maatschappelijke functies. Particuliere exploitanten zijn verantwoordelijk voor voorzieningen als een klimpark, een spa, een pannenkoekenrestaurant, een Geitenboerderij, een camping, maneges, kanoverhuur et cetera. Het Bos telt zes café-restaurants, met vaak een recreatieve voorziening zoals een spa of een manege. Deze voorzieningen vormen een waardevolle aanvulling op de recreatiemogelijkheden in het Bos.

Wij krijgen daarnaast regelmatig aanvragen voor nieuwe voorzieningen en hebben een paar plekken waar ontwikkeling in samenspraak met bezoekers mogelijk is (zie paragraaf 2.3.1). De eerste vraag die wij stellen bij de beoordeling is of de voorziening past bij de missie en de identiteit van het Bos. De bedrijfsvoering van de voorzieningen bepaalt mede hoe bezoekers het Bos ervaren. Wij vragen van (nieuwe en huidige) ondernemers dat ze een aantoonbare relatie hebben of willen aangaan met het Amsterdamse Bos. Wij stellen de concrete vraag: waarom kiest deze ondernemer voor het Amsterdamse Bos? Bij de selectie van ondernemers en de voorzieningen letten we op openbaarheid, de financiële opbrengst, landschappelijke en natuurlijke inpasbaarheid, maatregelen op het gebied van duurzaamheid, social return, architectonische uitstraling, doelgroepen en omvang van de voorziening. Ook vinden we het belangrijk dat de ondernemer een bijdrage wil leveren aan de gezamenlijkheid in het Bos (ondernemersvereniging en/of Bedrijven Investeringszone). Wij streven naar meer diversiteit in de horeca om aan te sluiten bij de wensen en de behoeften van de bezoeker. We bouwen flexibiliteit in door korter lopende huurcontracten (5 + 5 jaar optie).

Wonen
Het Amsterdamse Bos is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De provincie Noord-Holland werkt samen met natuurbeherende organisaties, boeren, gemeenten en waterschappen aan het behoud en de ontwikkeling van het NNN. Tegelijkertijd is het Bos het populairste recreatiegebied voor de Amsterdammers en Amstelveners. Voorzieningen voor recreatie blijven daarom noodzakelijk. Maar het Bos is geen woongebied. Voor bestaande woningen of woonboten geldt een uitsterfbeleid of we zoeken naar een recreatieve of natuurbestemming. Uitzondering hierop zijn de twee dienstwoningen in het Bos.

Honden
De overlast van honden staat ieder jaar bovenaan in de top-3 van klachten. Er is geen enkel recreatie- en natuurgebied in Nederland waar een hond zoveel vrijheid geniet als in het Amsterdamse Bos. Negentig procent van het Bos is losloopgebied. Dat is ook een reden waarom in het Bos bijna veertig hondenuitlaatcentrales legaal actief zijn. Een hondenuitlaatcentrale mag maximaal acht honden tegelijkertijd uitlaten.

Het huidige hondenlosloopbeleid van het Amsterdamse Bos staat haaks op het hondenbeleid in de Amsterdamse en Amstelveense parken of recreatiegebieden in de omgeving zoals Spaarnwoude en 't Twiske. Daar geldt over het algemeen een aanlijnplicht voor honden, met enkele losloopgebieden. Soms zijn parken of gebieden helemaal verboden voor honden, zoals de heemparken in Amstelveen en de Amsterdamse Waterleidingduinen.

We zien dat het Bos steeds meer tegen de grenzen van het huidige hondenlosloopbeleid aanloopt. Door toenemende drukte nemen de conflicten tussen hondenbezitters en andere recreatieve gebruikers toe. Het aantal (bijt)incidenten is toegenomen. Daarnaast hebben loslopende honden een grote impact op de natuur. Veel loslopende honden jagen in bospercelen. Bodembroeders, zoals de fazant en de houtsnip, zijn al jaren verdwenen uit het Bos en de populatie konijnen is flink

teruggelopen. De vos brengt haar jongen in het Bos uitsluitend groot in een hondenverbodsgebied, zoals in het begrazingsgebied van Schotse Hooglanders.

We gaan een nieuwe hondenzonering voor het Bos instellen. Uitgangspunt is dat een groter gebied met aanlijnplicht voor honden in het Bos wordt ingesteld. Er zal nog maar één aaneengesloten deel van het Bos zijn waar honden los mogen blijven lopen. In de hondenlosloopgebieden bekijken wij de mogelijkheden om honden uit de bosvakken te weren om de natuurwaarden te beschermen. Ter compensatie maken we op bepaalde plekken in het Bos natuurlijke hondenspeelplaatsen.

Het maximum aantal honden per bezoeker begrenzen we tot drie, om te kunnen optreden tegen illegale hondenuitlaatcentrales. Het aantal vergunningen voor hondenuitlaatcentrales is gelimiteerd en worden vierjaarlijks uitgegeven.

3.3 Spelregels voor gebruik

Wij zien nu al dat het gebruik van het Amsterdamse Bos toeneemt. De verschillende bezoekers, met allemaal hun eigen wensen en behoeften, gaan elkaar op drukke momenten in het hoogseizoen in de weg zitten.

Zolang iedereen rekening houdt met elkaar en met de natuur is het Bos groot genoeg voor alle gebruikers. Wij zetten ons in om een 'schone, hele en veilige' plek te bieden voor een goed natuur- en recreatieklimaat. De bezoeker heeft hier zelf ook een verantwoordelijkheid in. Hiervan willen wij onze bezoekers in campagnes bewust maken.

Om de drukte in goede banen te leiden hanteren wij huisregels. De boswachters zien er op toe dat deze regels worden nageleefd. De gemeente Amsterdam is privaatrechtelijk eigenaar van het Amsterdamse Bos en heeft deze huisregels op grond van artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht opgesteld (zie bijlage 4). De belangrijkste regels staan bij alle ingangen vermeld. Op bepaalde onderdelen is dit ook publiekrechtelijk verankerd in de APV van de gemeente Amstelveen, vooral de regels van het hondenbeleid. Verder is de wet zoals die geldt voor iedereen in Nederland uiteraard ook van toepassing in het Amsterdamse Bos.

4 Uitvoeringsagenda 2020-2024

Na vaststelling van het Bosplan moet het beleid worden uitgevoerd. Het plan bestendigt grotendeels de huidige situatie. Waar in het Bosplan wijzigingen in de werkwijze worden voorgesteld, worden die na vaststelling doorgevoerd voor zover zij geen financiële of personele gevolgen hebben en verdere besluitvorming niet nodig is. In de Voorjaarsnota 2019 (VJN) en in het programma Stadsbehoud is geld gereserveerd om het achterstallig onderhoud weg te werken. Voor diverse beleidswijzigingen moet nog besloten worden over de financiering, via de reguliere begrotingscyclus en opname in het programma Stadsbehoud.

Hieronder volgt een overzicht van de bestuurlijke besluiten en te verwachten (bestuurlijke) voorstellen voor de komende jaren. Daarbij hebben we prioriteit gegeven aan zaken die van belang zijn om de huidige kwaliteit te verbeteren (vooral groot onderhoud, het wegwerken van achterstallig onderhoud en de ontwikkeling van assetmanagement/werkwijze). Ook projecten die al in voorbereiding zijn, krijgen prioriteit. Projecten die nieuwe kwaliteiten toevoegen, maar waarvoor nog geen financiering is, zullen vanaf 2021 worden uitgevoerd. Denk daarbij aan participatieve ontwikkellocaties en verbetering van de hoofdentree.

Hoe we vorm geven aan de uitvoering hangt af van de opgave. Als Bosorganisatie verbinden we ons meer en meer met de omgeving, betrekken we gebruikersgroepen bij de uitvoering en verdiepen we de samenwerking met partners.
Soms kiezen we ervoor om traditionele regels op te stellen, een andere keer kiezen we zelf voor een bepaalde richting van ontwikkeling. Denk aan het opknappen van oevers en inrichting van ecologische verbindingen.

4.1 Beschermen

1. *Opstellen beheervisie*

In 1985 is de laatste integrale beheervisie vastgesteld. Deze visie is nog steeds de basis voor de huidige beheer- en werkplannen. In 2016 is een Cultuurhistorische verkenning Amsterdamse Bos opgesteld. Die maakte duidelijk dat in de beheerplannen tot nu toe onvoldoende aandacht is geweest voor de instandhouding van de cultuurhistorische waarden. De beheervisie moet daarom worden geactualiseerd. We willen in 2020 een integrale beheervisie voor het Amsterdamse Bos laten vaststellen. Deze visie draagt, op basis van een integrale kijk op recreatie, cultuur, landschap en natuur, kaderstellende oplossingen aan voor het beheer en onderhoud van het Bos. Daarbij maken we de verbinding met de streefbeelden voor groen (natuur), grijs (verhardingen), rood (gebouwen) en blauw (water). En uiteraard een koppeling met de assetwerkwijze van de gemeente.

-Financiering uit eigen begroting

2. *Implementeren assetwerkwijze*

Het beheer van groen en openbare ruimte verloopt in Amsterdam via de systematiek van assets. De aanvragen voor bijvoorbeeld het wegwerken van achterstallig onderhoud verlopen via het Meerjaren Investeringsprogramma (MIP) van de stad. Het Bos is in alle assets opgenomen. De voortgang per asset varieert.

2a. NEN-inspecties bruggen:

Van de bruggen zijn alleen de verkeersbruggen en 21 Kramerbruggen geïnspecteerd. Een honderdtal bruggen moet nog worden geïnspecteerd.

- *NEN-inspectie van circa 100 bruggen € 150.000 (aanvraag in VJN)*

2b. Opstellen MJOP (meerjaren onderhoudsprogramma) per asset:
Alleen voor het vastgoed in het Bos is een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld. De komende jaren wordt voor alle assets een MJOP opgesteld.

- *Opstellen MJOP per asset : € 200.000 (aanvraag in VJN)*

Op basis van NEN-inspecties, MJOP's en SSK-ramingen (Standaardsystematiek voor Kostenramingen) worden de beschikbare onderhoudsbudgetten herijkt en zullen we voorstellen doen voor aanpassing van de onderhoudsbudgetten voor 2021 en volgende jaren.

3. Wegwerken achterstallig onderhoud.
Op basis van het instandhoudingsplan Amsterdamse Bos werken we achterstallig onderhoud van wegen en paden, het Bostheater, bruggen, groen en beschoeiingen weg. In de VJN 2019 heeft het college van B en W in Amsterdam bijna 5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het Bos. Nog niet alle NEN-inspecties zijn afgerond. Vooral bij de bruggen, waarvan er nog ongeveer honderd door V&OR moet worden geïnspecteerd, verwachten wij een inhaalslag te moeten maken. De wegen en paden zijn volledig geïnspecteerd. Een deel van de paden wordt blijvend verwijderd voor natuurontwikkeling.

- *In het Instandhoudingsplan 2021-2024 (V&OR) is € 2,1 miljoen voor wegen en paden in het Bos opgenomen. Dit is op basis van de inspectiegegevens. Daarmee worden alle fiets- en wandelpaden op orde gebracht. Aanvraag gaat via VJN verlopen.*

4. Groot onderhoud oeverlanden
Cyclisch afplaggen van de oeverlanden van de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel is nodig om van natuurlijke successie naar bos tegen te gaan. In 2005 en 2008 zijn al delen van de oeverlanden afgeplagd. Het verwijderen van boomopslag en afplaggen van meer terreindelen is inmiddels noodzakelijk. We doen dit in samenwerking met Rijnland die natuurvriendelijke oevers gaat aanleggen langs de Nieuwe Meer om de waterkwaliteit te verbeteren.

Commented [5.1,2,e]: Wat betekent dit. Check 5.1,2,e

Commented [5.1,2,e]: De moerassen zijn verdwenen, maar de tekst blijft drassig. Wat is natuurlijke successie?

- *Nader te bepalen (met cofinanciering Rijnland)*

5. Strategische Samenwerkingsovereenkomst Rijnland en gemeente Amstelveen
Samen met de waterschappen, de gemeente Amstelveen en de provincie gaan we structurele afspraken maken voor diverse waterprojecten. In eerste instantie denken we daarbij aan het waterbeheer van het Amsterdamse Bos (inclusief de Amstelveense Poel). Uitgangspunt voor de samenwerking is dat de uitvoering van de plannen (onder meer baggerwerkzaamheden en het recreatief bevaarbaar houden van het water in het Bos) gezamenlijk worden gefinancierd en dat de waterkwaliteit wordt verbeterd.

- *Nader te bepalen*

6. Bevaarbaar houden watergangen

Het Bos is een gebruiksbos en aangelegd om de Amsterdammers te vermaken. Behoud en beheer van water als recreatiewater (zwem- , vis-, en vaarwater) is daarom belangrijk maar staat onder druk. De oorzaak is de flinke toename van het aantal waterplanten.

- *Jaarlijks € 150.000 voor maaien watergangen in het Bos*

7. Professionaliseren van monitoring flora en fauna

De monitoring van het Bos gaan we verder professionaliseren. Sinds 2011 monitoren we al structureel vanwege de Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer. Voor de eigen bedrijfsvoering en voor het sturen op beleid en beheer moeten we de monitoring en de aansturing daarvan verder professionaliseren. Daarvoor zullen we het monitoringsplan voor het Amsterdamse Bos uit 2011 actualiseren. Doel is dat de huidige natuurwaarde van het Bos minimaal gelijk blijft (zie paragraaf 2.1.4) en ecologische kansen worden benut.

- *Binnen begroting Bos*

8. Ziekten en plagen

Wij gaan de gevolgen van klimaatverandering, ziekten en plagen monitoren. Voor specifieke Bosonderwerpen, zoals de essentaksterfte, maken wij een Plan van Aanpak.

- *Binnen begroting Bos*

4.2 Benutten

1. *Cultuureiland*

Met het Cultuureiland beogen we een plek waar het hele jaar door kunst en cultuur geprogrammeerd wordt. De eerste fase is een verbetering van het achterstallig onderhoud en een herinrichting van het terrein. Het college van B en W heeft voor de renovatie van het Bostheater € 1,6 miljoen beschikbaar gesteld. Daarnaast onderzoeken we of we het Bostheater een extra kwaliteitsimpuls kunnen geven. We denken aan nieuwe horeca, flexibele openbare verlichting, glasvezel en mogelijkheden om het hele jaar door te programmeren.

- *Investering: € 6 miljoen waarvan € 1,6 miljoen gedekt. Aanvraag in VJN 2021 of 2022*

2. *Groene en duurzame ontvangst in de hoofdentree*

Wij vinden het van belang dat de "Sportas-route" zo goed mogelijk wordt opgenomen in onder meer de hoofdentree van het Bos. De kop van de Bosbaan, de hoofdentree van het Amsterdamse Bos, moet een ontvangst- en verblijfsplek zijn waar de fietser en voetganger centraal staan en de auto te gast is. Op dit moment overheerst de auto en zijn de oversteken van fietsers en voetgangers onduidelijk en onveilig. Daarnaast kunnen de voorzieningen in de hoofdentree een kwaliteitsimpuls gebruiken. Mede door ruimtegebrek wordt het rommeliger in het entreegebied. Het informatiecentrum de Boswinkel is onvoldoende uitnodigend voor het publiek. Samen met de ondernemers in het gebied gaan wij een plan maken om de hoofdentree te verbeteren. De voorbereidingskosten (proces – en onderzoekskosten) om te komen tot een definitief ontwerp voor het entreegebied en een besluit van het college van B en W bedragen € 0,3 miljoen.

- *Investering (ongedekt): € 0,3 miljoen voor planvorming hoofdentree, in VJN 2020 wordt gezocht naar dekking.*

3. *Natuurontwikkeling*

Door functiewijzigingen en het vertrek van partijen kunnen we een aantal locaties herontwikkelen. Sommige locaties, zoals de voormalige houtzagerij en enkele woonhuizen, krijgen na sloop een natuurbestemming.

- *Investering (ongedekt): € 0,3 miljoen voor planvorming, sloop en een deel van de uitvoering.*

4. *Participatieve ontwikkellocaties de Teil en de Uitkijk*

Een paar ontwikkellocaties in het Amsterdamse Bos gaan we samen met bezoekers en ondernemers ontwikkelen. Het verlaten padvindersgebouw de Teil en de overtollige gemeentewerf de Uitkijk hebben daarbij voorrang. Veel private partijen hebben de afgelopen jaren interesse getoond in deze objecten. We maken per locatie een plan, waarbij we aansluiten bij de wensen en behoeften van de Bosbezoeker. Insteek is ook dat de herontwikkeling de begroting van het Bos structureel verbetert.

Investering (ongedekt): € 0,4 miljoen voor planvorming, participatieproces en stukje uitvoering van twee ontwikkellocaties.

- *In VJN 2020 wordt gezocht naar dekking.*

5. Sportpark Amsterdamse Bos en renovatie Bosbaancomplex (deels onder regie van Sport)
Op Sportpark Amsterdamse Bos moet worden geïnvesteerd in de laanstructuur, onder meer met bomen, fietsenstallingen en verbreding van de fietspaden. Daarvoor heeft R&D een ontwerp opgesteld. Naar verwachting gaat dit project in 2020 van start met onder meer cofinanciering door Rijkswaterstaat (compensatie bomenkap verbreding A9; nieuwe aanplant van 100 bomen). De paden worden aangepakt uit het budget voor renovatie van wegen en paden.

De hoofdtribune van het Wagenerstadion is vernieuwd, maar het hockeystadion is nog niet af. De oost- , west- en zuidtribune moeten op termijn worden vernieuwd. De financiering is vooral een verantwoordelijkheid van de eigenaar van het stadion, de KNHB.

Het Bosbaancomplex is een Rijksmonument. Onderzoek heeft aangetoond dat vooral de botenloodsen en de betonnen steigerelementen kampen met achterstallig onderhoud. Ook valt er op het gebied van duurzaamheid nog veel te winnen, met name op het gebied van energiebesparing.

Investering:
- *Uitvoering laanstructuur sportpark € 0,7 miljoen (gedekt).*

- *Bosbaancomplex: ongedekt € 0,2 miljoen voorbereidingskosten (via VJN 2020 programma Sport)*

6. Duurzaamheid
Het Amsterdamse Bos levert een bijdrage aan de verduurzaming van de stedelijke omgeving en de klimaatdoelstellingen van de gemeente Amsterdam. Wij beoordelen initiatieven op duurzaamheid, zowel op het gebied van energie- en milieubeleid als op sociaal-maatschappelijke gebied. Er is de afgelopen jaren al veel gedaan: zo hebben we de evenementenlocatie voorzien van groene stroom met negen stroompunten en liggen er zonnepanelen op onze eigen gebouwen.

In bijlage 3 staan de duurzaamheidsacties van het Bos. De komende jaren blijft duurzaamheid een belangrijke randvoorwaarde voor alle lopende en nieuwe projecten en activiteiten.

- *Investering: pm (VJN 2020)*

7. Opstellen van een sponsorplan

We ontwikkelen een sponsorplan en benaderen bedrijven om bijvoorbeeld Schotse Hooglanders of bankjes te adopteren.

- *Investering eigen begroting*

8. Inzet vrijwilligers
We stellen een plan op om de inzet van vrijwilligers in het Bos uit te breiden en te borgen. De heemtuin het Vogeleiland wordt voornamelijk beheerd door vrijwilligers en is daarbij een uitstekende referentie.

- *Investering eigen begroting*

9. Duurzame relaties met belanghebbenden
Wij ontwikkelen een lobbyagenda die ons strategisch en in de uitvoering ondersteunt bij het onderhouden van de contacten met de verschillende belanghebbenden in en om het Bos. Participatie: wij starten met een groep belanghebbenden die ons adviseert over onderwerpen.

- *Investering: jaarlijks € 0,1 miljoen*

10. We stellen nieuwe criteria op voor (nieuwe) voorzieningen en ondernemers

- *Investering eigen begroting*

4.3 Bereikbaar

1. Onderzoek naar uitbreiding van betaald parkeren
In 2018 is betaald parkeren ingevoerd in het entreegebied van het Amsterdamse Bos. De eerste resultaten zijn goed. Het aantal auto's van langparkeerders van de Zuidas en de buurt is flink gedaald, waardoor er op de meeste dagen weer plek is voor de Bosbezoeker. Wel is er, zoals verwacht, een zogenaamd 'waterbedeffect' naar bijvoorbeeld de Nieuwe Kalfjeslaan. Om dit te verminderen en fietsen, OV en wandelen verder te promoten, onderzoeken we of we op meerdere plekken in het Bos betaald parkeren kunnen invoeren.

- *Investering: in ieder geval kostendekkend*

2. *Ontwikkeling van hubs (knooppunten voor fietsen, ov/ museumtramlijn en auto)*

Bij de herontwikkeling van het entreegebied willen wij meer ruimte bieden aan fietsers en voetgangers. De ontwikkeling van een zogenaamde hub maakt daar deel van uit. Een hub is een recreatief knooppunt waar de bezoeker van het Bos makkelijk kan overstappen van auto of ov/museumtram naar een (gratis) Bosfiets. Het plan wordt opgenomen in het project Groene en Duurzame Ontvangst in de entreegebieden.

- *Investering: pm via VJN*

3. *Onderzoek rondje Nieuwe Meer. Verkennend onderzoek verbeteren bereikbaarheid Bos voor inwoners Amsterdam West/ Badhoevedorp*

Het rondje Nieuwe Meer wordt altijd in veel rapporten genoemd, maar er is nog nooit onderzoek gedaan naar de haalbaarheid. Samen met R&D, Provincie Noord-Holland en Gemeente Haarlemmermeer willen wij de (financiële) haalbaarheid van één of twee brugverbindingen onderzoeken. Daar bij kijken we ook naar de frequentie van de pontverbinding.

4. *Bewegwijzering in het Bos en naar het Bos*

Zichtbaar en vindbaar: om de veelzijdigheid van het Bos onder de aandacht te brengen is een goede bewegwijzering onontbeerlijk. Wij brengen de bewegwijzering op orde.

- *Investering: € 0,15 miljoen.*

4.4 Bekend

1. *Bezoekersmonitoring en tellingen*

Eens in de vier jaar doen wij een recreatieonderzoek naar de behoeften en wensen van onze bezoekers. Het laatste recreatieonderzoek was in 2015.
Wij willen de drukte beter in beeld krijgen door bij alle in- en uitgangen en voorzieningen het hele jaar door te tellen. In 2010 is voor het laatst op deze manier geteld.

- *Investering: € 0,1 miljoen*

2. *Veelzijdigheid zichtbaar: meegroeien met de bezoeker*

Wij herijken onze set communicatiemiddelen en –kanalen, onder meer gebaseerd op de bezoekersonderzoeken. Met ondernemers in het Bos bekijken wij wat de mogelijkheden zijn om gezamenlijk als Bos naar buiten te treden.

- *Investering: pm in VJN*

3. *Zichtbaar, aanspreekbaar, klantvriendelijk*

Boswachterij: de Boswachterij blijft het gezicht van het Bos naar buiten, ook in publicaties. Door een mediatraining vergroten de boswachters hun vaardigheden op dat vlak.
De Boswinkel: wij streven naar een uniforme uitstraling en klantvriendelijkheid. De Boswinkel is het aanspreekpunt voor vragen over het Bos. Het willen daarom ook de klachtenafhandeling bij De Boswinkel beleggen.

Klantvriendelijkheid: voor een blijvend goede reputatie van het Bos investeren we in klantvriendelijkheidstrainingen voor het personeel. In deze trainingen worden vergroten medewerkers hun vaardigheden in de omgang met bezoekers.

- *Investering: eigen begroting*

4. Reputatie

Balans in programmering: het Amsterdamse Bos blijft aantrekkelijk voor onze bezoekers door in de programmering van evenementen de balans te bewaren tussen natuur en recreatie.
Drukte en gedrag: wij onderzoeken met het campagneteam van het Communicatiebureau hoe we het gedrag van bezoekers kunnen beïnvloeden om spanningen vanwege drukte tussen bezoekersgroepen in het Bos te verminderen. Daarnaast onderzoeken wij het effectief inzetten en uitvoeren van campagnes.
Informatie en monitoring: wij blijven onze bezoekers, ondernemers en de omwonenden tijdig en juist informeren over (infra)projecten en evenementen in het Bos.

- *Investeringskosten: 0,1 miljoen*

5 Financiën

Structureel draagt de gemeente Amsterdam per saldo € 4,2 miljoen bij aan de exploitatie van het Amsterdamse Bos. Daarnaast worden jaarlijks met de begroting wisselende bedragen toegekend voor de vervanging van kapitaalgoederen.

5.1 Structureel

Voor de lasten is een bedrag van € 4,8 miljoen begroot, na aftrek van de kosten voor rente en afschrijving resteert € 4,2 miljoen voor de exploitatie van het bos. In de begroting is een bedrag van € 0,6 aan baten opgenomen.

Tabel begroting 2019 Amsterdamse Bos x € 1 miljoen

Lasten	4,8
Baten*	0,6
Saldo	4,2

Bron: begroting 2019

* Voornamelijk verhuur van terreinen en vastgoed, exclusief inkomsten uit erfpacht en parkeren in het entreegebied. Deze laatste opbrengsten zijn elders in de begroting van Amsterdam opgenomen.

*Tabel beheercalculatie Amsterdamse Bos op basis van normbedragen en verzorgd niveau**

Beheercalculatie Amsterdamse Bos				
Groep	Vervanging	Onderhoud	Totaal	Opmerkingen
Asset verhardingen (wegen en paden)	€ 451.543,49	€ 261.154,06	€ 712.697,55	
Asset groen	€ 1.006.212,33	€ 1.047.000,69	€ 2.053.113,02	
Asset verhardingen (onderdelen meubilair, kinderbaden etc)	€ 290.532,01	€ 104.885,42	€ 410.117,43	
Asset civiele constructies (bruggen, oevers en damwanden)	€ 742.627,13	€ 119.968,28	€ 872.595,41	
Asset Openbare verlichting				volledig bij VenOR
Reiniging		€ 867.079,00	€ 867.079,00	
Vastgoed		€ 347.500,00	€ 347.500,00	
Water		€ 74.250,00	€ 74.250,00	Primaire watergangen bij Rijnland
Totaal kosten per jaar	€ 2.490.914,97	€ 2.821.837,45	€ 5.312.752,42	
Eigen beheer/ personeelskosten uitvoering, reiniging, groen		€ 736.224,00		
Totale kosten (min aftrek personeelskosten beheer en onderhoud)	€ 2.490.914,97	€ 2.085.613,45	€ 4.576.528,42	
Beheer en onderhoudbudget			€ 1.900.000,00	
Structureel te kort op begroting Bos			€ 2.676.528,42	

Rekening houdend met het ambitieniveau 'verzorgd' is er een structureel tekort van € 2,6 miljoen. De beheercalculatie is gebaseerd op genormeerde kosten en recente offertes. Dit is gedaan op basis van landelijke normeringen, rekening houdend met de specifieke situatie in het Bos.

*Disclaimer tabel beheercalculatie : de normbedragen komen niet altijd overeen met de dagelijkse praktijk. Zo is er bijvoorbeeld conform de landelijke norm een bedrag van € 867.079,-- voor het schoonhouden van 1000 hectare natuur- en recreatiegebied met onder meer 117 bruggen en 200 km aan wegen en paden noodzakelijk. Maar de reiniging in het Bos gebeurt in eigen beheer met een eigen vuilnisauto en eigen personeel tegen veel lagere kosten. Ook de bruggen, het meubilair en de voorzieningen worden in eigen beheer schoongemaakt.
Daarnaast is de vervangingspercentage van bomen in een bosperceel lager dan in een park of langs een laan. In principe worden alleen solitaire (laan)bomen vervangen of wordt er geplant na verwijdering van gehele boomgroepen (bijvoorbeeld door essentaksterfte of vernatting).

Op basis van eenheidsprijzen en oppervlakte arealen is de conclusie dat het onderhoudsbudget te laag is om 1000 hectare bos met onder meer 117 bruggen, 200 km aan paden en 34 gebouwen duurzaam te onderhouden. Een reële inschatting is dat er jaarlijks een structureel te kort is van € 1,5 miljoen tot € 2 miljoen. Dit bedrag komt overeen met het instandhoudingsplan Amsterdamse Bos dat in 2017 door de DG-groep is opgesteld. Daarin staat dat jaarlijks € 2 miljoen extra nodig is om het bos duurzaam te onderhouden.
Dit tekort is ook de belangrijkste reden dat het achterstallig onderhoud de afgelopen jaren is toegenomen. De infrastructuur is op bepaalde onderdelen (bijvoorbeeld drainage, wegen en paden, bruggen en beschoeiingen) tachtig jaar oud en er is inmiddels veel achterstand op onderhoud. Op diverse plekken in het Bos ontstaan gevaarlijke situaties, bijvoorbeeld door verzakking en scheuren in het asfalt en funderingsproblemen bij bruggen. Een aantal bestaande voorzieningen moet dan ook vervangen of gerenoveerd worden.

De laatste decennia vindt in de begroting van beheer en onderhoud prioritering plaats (drukke delen van het Bos hebben voorrang) of wordt jaarlijks incidenteel geld aangevraagd, bijvoorbeeld om te voldoen aan de zorgplicht van de bomen langs de 200 km aan wegen en paden.

- *Bemensing*

Organisatie optimalisatie (FTE benodigd).

5.2 Incidenteel

In 2018 is gestart met de NEN-inspectie van de assets in het Amsterdamse Bos; voor een aantal asfaltpaden en 15 bruggen is deze afgerond. De NEN-inspecties van alle overige assets en het restant van de bruggen worden de komende jaren in opdracht van V&OR gedaan.

Voor de Voorjaarsnota 2019 zijn voorstellen gedaan voor investeringen om een deel van de achterstand in te lopen. Dit college van B en W gaat de komende jaren hard aan de slag om het Bos op orde te krijgen en wil in 2020 bijna € 5 miljoen in het Bos investeren.

Uitgaande van het instandhoudingsplan 2017 (DG-groep) en afgeronde NEN inspecties is nog eens incidenteel circa € 3 miljoen nodig om het achterstallig onderhoud weg te werken, met name voor de bruggen, wegen en paden.

Tabel investeringen Bos in Voorjaarsnota gemeente Amsterdam (2019)

Investering/ opgenomen in VJN 2019	2019	2020
Bruggen	75.000	725.000
Wegen en paden	600.000	1.450.000
Renovatie Bostheater		1.600.000
Groen		100.000
Gebouwen		121.000
Beschoeiingen		221.000
Totaal	675.000	4.292.000

In de VJN 2020 gaan wij op basis van (nieuwe) NEN-inspecties van V&OR, wederom voorstellen doen om achterstand voor de wegen, paden en bruggen verder aan te pakken. Op basis van NEN-inspectie en ramingen van achterstallig onderhoud van wegen en paden is in ieder geval nog één keer € 2,1 miljoen benodigd. Daarnaast vragen wij geld aan (zie Hoofdstuk 4. Uitvoeringsagenda 2020-2024) voor de realisatie van een aantal ambities.

Hier tabel uitvoeringsagenda

Commented [5.1,2,e]: Moet nog gemaakt worden.

5.3 Financieringsbronnen

Vanwege het regionale (en zelfs het nationale) belang van het Bos vinden wij dat het tijd wordt dat meerdere partners gaan bijdragen aan het Bos, zowel overheden als private partijen.

Overheden die in het recente verleden incidenteel aan het Bos hebben bijgedragen zijn de gemeente Amstelveen, Rijkswaterstaat, de provincie en waterschap Rijnland. Structureel is er kleine bijdrage van het Rijk van € 55.000,- (SNL subsidie) en gemeente Amstelveen (toezicht € 50.000,- en monumentensubsidie bruggen € 10.000,-).
Wij gaan met deze overheden in overleg om een strategische samenwerkingsovereenkomst aan te gaan, waar cofinanciering een onderdeel van is. Wij willen onder meer een beroep doen op het landschapsfonds van de provincie.

Daarnaast willen wij meer private partijen aan het Bos binden. Op basis van onderzoek en trendanalyses ontwikkelen wij voorstellen voor sponsoring van het Bos, die passen bij de doelstellingen van het Bosplan. Aansluitend op de behoefte aan spreiding van bezoekers en een grotere diversiteit in het aanbod, onderzoeken wij samen met ondernemers in en buiten het Bos de mogelijkheden voor promotie met een aanbod en programmering die op elkaar inspelen.

Zo is bijvoorbeeld de jaarlijkse bloei van de kersenbomen in het Bloesempark een publiekstrekker. Door in 2019 met ondernemers in en buiten het Bos een aantrekkelijk pakket van aanbiedingen te ontwikkelen, maar het Bloesempark zelf zo vrij mogelijk van evenementen te houden, bleef het optimaal beschikbaar voor bezoekers.

Extra inkomsten zijn onder meer te verwachten uit tariefsverhoging voor vastgoed en evenementen.

Bijlagen

Bijlage 1 Kernwaarden Amsterdamse Bos

KERNWAARDE	VERFRISSEND	VERRASSEND	VEELZIJDIG
BELOFTE	Een groot stadsbos, midden in een van de dichtstbevolkte gebieden van Europa. De beste plek om diep adem te halen en helemaal opgefrist te worden. Voor iedereen.	Het Bos vind je hier om de hoek. Je ontdekt dingen. Je maakt hier alle seizoenen mee. En om iedere bocht vind je een ander aangezicht.	Je geniet hier van natuur, rust en ruimte. Of kom om te sporten. Maar bezoek ook eens een evenement of leer over het Bos. Er is zoveel te doen. En dat doen we met respect voor elkaar.
BEWIJS	• Uitgebreide wandel- en fietsroutes • Goede bereikbaarheid • Alle plekken/middelen bij elkaar waar je je (mee) kunt ontspannen • Kennisdeling met professionele netwerk en bestuur	• De zichtbare natuur • Onverwachte vondsten • Voorzieningen • Kinderen op ontdekkingstocht • Natuur liefhebbers	• Verschillende gebruikers die naast elkaar gebruik van het Bos • Verscheidenheid aan activiteiten en natuur • Bosorganisatie ook zichtbaar in professionele netwerk en bestuurlijke omgeving
IN DE ETALAGE	Beeld van de vitaliserende werking van natuur. Sportende mensen.	Beeld van ontmoeting en samen dingen doen. Mensen die kijken naar planten of dieren.	Beeld van mensen die plezier met en aan elkaar beleven. *Ook al doen ze iets anders.* Professionals die voorlichting geven.

Bijlage 2 Leefstijlen Amsterdamse Bos

Het Bos is er voor alle soorten mensen met allerlei soorten leefstijlen. Uit onderzoek weten we welke leefstijlen het Bos het meest bezoeken (bron: NBTC/NIPO 2017).

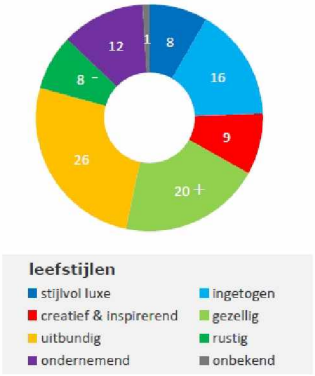

Percentages leefstijlen bezoekers Bos. Bron: NBTCNIPO 2017

Uitbundig geel: 26 %
Recreanten in de gele belevingswereld zijn echte levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. Recreatie is voor deze groep genieten, uitgaan en lekker eten. Actief, sportief, gezellig en verrassend zijn de kernwoorden bij de vormen van recreatie die zij kiezen. Contact met anderen – familie, vrienden of kennissen – is belangrijk. Zij gaan ook regelmatig met een grotere groep dan alleen met het eigen gezin op pad. Ze zijn energiek en enthousiast en als ze een activiteit uitkiezen letten ze erop dat iedereen het naar de zin kan hebben. Recreatief winkelen behoort tot hun favoriete bezigheden. En ze beschikken over iets meer budget dan gemiddeld.

Gezellig lime: ruim 20%
Gezellig lime recreanten zijn gewone, gezellige mensen die recreëren om zo even weg te zijn van de dagelijkse beslommeringen. Recreëren is "even lekker weg met elkaar". Daarbij staat samen zijn, gezelligheid en (sportieve) ontspanning centraal. De lime recreant stelt daarbij geen bijzondere eisen. Een braderie of rommelmarkt is heel gezellig, je komt er altijd wel iemand tegen! Lekker vrij zijn, rust en doen waar je op dat moment zin in hebt, dat telt voor de recreanten uit de lime belevingswereld. Ze letten wel een beetje op de kosten want je kunt tenslotte je geld maar één keer uitgeven.

Ingetogen aqua: 16 %
Recreanten uit de aqua belevingswereld zijn bedachtzaam en geïnteresseerd in cultuur en wat zij kunnen betekenen voor de maatschappij. Ze beschrijven zichzelf als ruimdenkend, rustig, geïnteresseerd in anderen en serieus. In deze groep vinden we relatief vaker empty nesters (oudere stellen van wie de kinderen zijn uitgevlogen), die weer tijd hebben voor hun eigen interesses. Inspirerende maar ook vaak rustige activiteiten horen daarbij. Zij verdiepen zich graag in kunst en cultuur, willen nog volop meedoen met de maatschappij van vandaag en alle veranderingen die zij daarin zien. Deze recreanten houden ook wel van sportieve activiteiten. Wandelen, fietsen, nordic walking: dat houdt je fit!

Ondernemend paars: 12%
Recreanten uit de paarse belevingswereld laten zich graag verrassen en inspireren, met name door cultuur. Nieuwe dingen zien, ontdekken en beleven. Het gewone is vaak niet goed genoeg voor de ondernemend paars ingestelde recreant. Zij zijn op zoek naar een bijzondere ervaring. Met name cultuur, maar ook activiteit en sportiviteit staan daarbij vaak centraal. Toch zien we na een drukke (werk)periode dat deze recreanten ook erg kunnen genieten van een sauna of wellnessarrangement. Het zijn relatief veel jonge één-of tweepersoonshuishoudens.

Creatief en inspirerend rood: 9%
Recreanten uit de rode belevingswereld zijn in het algemeen erg creatief, op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Ze gaan graag buiten de gebaande paden. Karakterkenmerken als onafhankelijk, intelligent, zelfbewust, artistiek en ruimdenkend passen goed bij deze recreanten. Het onbekende is juist spannend en prikkelend. Recreatie betekent naast sportiviteit en ontspanning ook het zoeken naar vernieuwende stromingen, moderne kunst en andere culturen.

Stijlvol en luxe blauw: 8%
Recreanten uit de blauwe belevingswereld zijn zelfverzekerd en vinden dat ze in hun vrije tijd wel wat luxe en stijlvol ontspannen verdienen. Ze zijn zakelijk en intelligent. Ze houden van stijl en klasse, zijn wat meer gericht op de exclusievere vormen van recreatie. Recreëren betekent voor hen zich even ontspannen en afstand nemen van de dynamiek van alledag. Dit doen zij door actief te sporten maar ook door aandacht te besteden aan het 'social network'. In hun vrije tijd zoeken zij graag "ons soort mensen". Meer exclusieve vrijetijdsbestedingen als wellness of bijeenkomsten met VIP-arrangementen zijn populair bij deze belevingswereld.

Rustig groen: 8%
Recreanten uit de groene belevingswereld zijn kalm en serieus. Recreëren is voor hen niets anders dan uitrusten, ontspannen en tijd hebben voor je hobby's. Even rust nemen in eigen omgeving en niets aan je hoofd hebben. In eigen omgeving is genoeg moois te zien en te ontdekken, je hoeft er niet ver voor te reizen. Lekker tijd hebben voor je hobby en omgaan met bekenden die dezelfde hobby hebben. Groene recreanten omschrijven zichzelf relatief vaker als gewoon, nuchter, bedachtzaam en kalm. Zij gaan graag hun eigen gang en vinden dat de maatschappij van vandaag toch wel erg hard aan het veranderen is. Hun gevoel is dat het "vroeger vaak beter was". De dagrecreatieactiviteiten die zij kiezen, passen vaak goed bij deze beleving. Eén-en tweepersoonshuishoudens in de oudere leeftijdsklassen zijn in deze groep relatief oververtegenwoordigd.

Afbeelding leefstijlen (bron: bureau Beaumont)

We gebruiken de leefstijlen en interesses bij nieuw te ontwikkelen producten en activiteiten. Sluit het aan op onze bezoekers, of willen we juist bezoek van een leefstijl stimuleren? De onderstaande afbeelding geeft een indruk hoe verschillende attracties in het Bos aansluiten op verschillende leefstijlen. Het is niet uitputtend.

Uitbundig geel	Gezellig lime	Ingetogen aqua	Ondernemend paars	Creatief en inspirerend rood	Stijlvol en luxe blauw	Rustig groen
Klimbos	(Pure) markt	Wandelen	wellness	klimbos	wellness	rondvaart met boswachter
pannenkoe-kenboerderij	pannenkoe-kenboerderij	Bostheater	hockeywed-strijden	technofestival	wijnfestival	wandelroutes
rondvaart met boswachter	wijnfestival	fietsen	Bostheater	Bostheater	hockeywed-strijden	rustige, eenvoudige horeca
(Pure) markt	geitenboerderij	Nordic walking	unieke horeca	paardrijden	joggen	paardrijden
wandelen	wandelen	joggen				pannenkoe-kenboerderij
speelweides en kinderbaden	speelweides en kinderbaden					

Voorbeeld koppeling attractie aan leefstijl.

BIJLAGE 3 Deelgebieden Amsterdamse Bos

Flora en fauna
Het Amsterdamse Bos is een belangrijk leefgebied voor zeldzame en bedreigde soorten van moerassen en laagveen. Met het ouder worden van het Bos komen er steeds meer bossoorten voor. Inmiddels broeden in het Bos boomklevers, boomkruipers, kleine bonte spechten, raven, uilen (bosuil, ransuil), en roofvogels (buizerd, sperwer, havik, torenvalk en boomvalk). Voor de watervleermuis, eekhoorn, ringslang en bunzing is het Bos het belangrijkste leefgebied in de regio. De waterpartijen in het Bos vormen deels een ecologisch netwerk en zijn belangrijk voor de flora en fauna. In 1999 en 2005 is het zuidelijk deel uitgebreid met het Schinkelbos (45 hectare). Hier komen veel broedvogels voor.

Naar een natuurlijker bos
De omvorming van een zichtbaar aangeplante structuur tot een natuurlijker bos biedt kansen voor de natuur. Open en gesloten plekken wisselen elkaar af. Jonge en oude bomen komen naast elkaar voor. Door omgezaagde (of omgevallen) bomen te laten liggen, is het aandeel dood hout toegenomen. Veel soorten zoogdieren, vogels, insecten planten, paddenstoelen en mossen profiteren hiervan.
Er zijn 500 paddenstoelsoorten in het bos waargenomen, waarvan er 28 voorkomen op de Rode Lijst van zeldzame of bedreigde soorten. Ook begrazing door Schotse hooglanders bevordert de natuurwaarde.

De oeverlanden van de Nieuwe Meer en de Amstelveense Poel zijn restanten van het oorspronkelijke veenlandschap. De gebieden danken hun hoge natuurwaarde aan een afwisseling van natuurtypen zoals nat grasland, rietland en diverse soorten moerasbos. Wij houden dit door arbeidsintensief beheer in stand.

Gebied	Vegetatie	Fauna	Beheer	Ontwikkelingen
Oeverlanden Amstelveense Poel	Veenmosriet-land, nat schraalland welriekende nachtorchis, ronde zonnedauw	Ringslang	intensief, in stand houden bijzondere veenmos- en rietlandvegetaties door maaien en afvoeren	Cyclisch afplaggen is nodig om natuurlijke successie richting bos tegen te gaan. Het opzetten van het waterpeil zoals uitgevoerd in 2005 is mogelijk ook in andere delen van de oeverlanden wenselijk. Rijnland zet in op verbetering waterkwaliteit door defosfatering en aanleg natuurvriendelijke oevers. Grootschalig onderhoud aan paden, landhoofden en damwanden is op korte termijn noodzakelijk.

Rietlanden ten zuiden van de Nieuwe Meer (inclusief Land van Bakker)	Moeras, overjarig riet en bos. Veenmos-rietland.	bruine kiekendief, kleine en grote karekiet, rietgors, blauwborst, waterral, roerdomp. Rode-Lijstsoorten: snor en rietzanger	intensief, in stand houden bijzondere veenmos- en rietlandvegetaties door maaien en afvoeren, kappen (grote) bomen	Cyclisch afplaggen is nodig om natuurlijke successie richting bos tegen te gaan. In 2008 is al een gedeelte van de rietlanden afgegraven. Het verwijderen van boomopslag en afplaggen van de andere terreindelen is inmiddels noodzakelijk. Rijnland zet in op verbetering waterkwaliteit door de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Nieuwe Meer (2020).
Open weideland-schap polder Meerzicht (22 hectare)	Kruiden- en faunarijk grasland	Water- en rietvogels, Dagvlinders, libellen, kleine zoogdieren	gericht op botanische ontwikkeling graslanden in combinatie met goede omstandigheden water- en rietvogels. Maaien en beweiden.	Weidevogelstand gedecimeerd (landelijke trend, predatie oa door vos). Verbeteren omstandigheden voor water- en rietvogels, insecten en oeverplanten door gedeeltelijk opzetten waterpeil en aanleggen natuurvriendelijke oevers.
Graslanden	Kruiden- en faunarijk grasland	Dagvlinders, libellen, kleine zoogdieren	Maaien en afvoeren	Kwaliteitsimpuls door kleinschalig en afwisselend maaibeheer. Inbrengen sleutelsoorten zoals grote ratelaar.
Parkbos	Afwisseling van verschillende bostypen, gemengd loofbos, ongemengd naaldbos.	Holenbroeders, vleermuizen, boommarter, eekhoorn	Dunningen op toekomstbomen niveau.	Sterfte van bomen, essentaksterfte (es), letterzetter (spar) en beuk (oorzaak onbekend). Monitoring en plan van aanpak ziekten en plagen.
Natuurbos	Gemengd loofbos, structuurrijk (afwisseling van grotere open plekken met struiken en jonge bomen en meer gesloten bosopstanden)	Bosvogels, kleine zoogdieren	Omvormingsbeheer, periodiek open houden van 10% bosoppervlakte).	Ook hier de gevolgen van boomaantastingen volgen. Nadruk daarbij ligt hier op natuurlijke verjonging. Verhogen natuurwaarde door verwijderen paden en omvorming bosranden.

Schinkelbos	Begraasd landschap met kleinschalige afwisseling van moeras, grasland en bos	Vogels van moeras en halfopen landschap	Begrazing, verwijderen boomopslag uit moeras	Vergroten variatie door gemengde begrazing met paarden en koeien (nu alleen nog koeien). Oktober 2019 start een proef met begrazing met Exmoor pony's.
Ecologische verbindings-zones, Groene As, ecolint en waterentree	Kruiden- en faunarijk grasland, struweel, bosranden, poelen, natuurvriendelijke oevers	Ringslang, waterspitsmuis, watervleermuis	Maaien en afvoeren, periodiek terugzetten	Aanleg EVZ Groene AS in 2017 tussen oeverlanden Nieuwe Meer en Schinkelbos, langs de Ringvaart en de natuurzone rond het land van Bosse. Komende jaren monitoren ontwikkeling. In 2019 aanleg Waterentree, impuls natuurkwaliteit door aanleg poelen.
Watergangen en vijvers		Blankvoorn-brasemtype, Snoek-blankvoorntype	Jaarlijks maaien en afvoeren van waterplanten	Sinds 2012 verbetering doorzicht en ecologische kwaliteit door groei waterplanten. Gunstig voor gevarieerde visstand en insecten. Ten koste van bevaarbaarheid waterlopen. Monitoring waterplanten en plan van aanpak overlast waterplanten.

BIJLAGE 4 Wet en regelgeving

Wetgeving
Landelijk heeft het Bos te maken met de wet Natuurbescherming. De wet Natuurbescherming beschermt de instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Het Amsterdamse Bos heeft ook te maken met de Boswet. Dat betekent onder meer dat er in veel gevallen geen melding- en herplantplicht is voor het kappen van bomen.

Luchthaven indelingsbesluit
Het Amsterdamse Bos valt binnen het beperkingengebied van Schiphol, vastgelegd in het Luchthaven indelingsbesluit (LIB). In dit gebied gelden hoogtebeperkingen, beperkingen ten aanzien van vogelaantrekkende bestemmingen en bebouwing in verband met de geluid- en externe veiligheid.

Eigendom
Het Amsterdamse Bos is eigendom van en in beheer bij de gemeente Amsterdam.
De gemeente Amsterdam draagt daarom de meeste kosten, ook al ligt het Bos grotendeels op het

grondgebied van de gemeente Amstelveen. Amsterdam heeft privaatrechtelijke bevoegdheden, bijvoorbeeld voor het verlenen van huurcontracten en opstalrechten. Amstelveen is verantwoordelijk voor het verlenen van vergunningen, opstellen van verordeningen en (herziening van) bestemmingsplannen.

Bestemmingsplannen
Er zijn drie bestemmingsplannen op het Amsterdamse Bos van toepassing. Bestemmingsplan Amsterdamse Bos (Amstelveen, 2018), bestemmingsplan jachthavengebied inclusief noordkant Bosbaan (Amsterdam, 2016) en bestemmingsplan Schinkelpolder (Aalsmeer, 2015). Er is een terughoudend beleid met betrekking tot bebouwing van het Bos. Het bestemmingsplan Amstelveen beschermt het cultuurhistorisch ontwerp van het Bos, daarnaast geeft het kaders voor evenementen in het Bos.

Zorgplicht
Het Amsterdamse Bos werkt volgens de gedragscode Flora en Fauna van de gemeente Amsterdam. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

APV
De APV van Amsterdam behandelt het Amsterdamse Bos nauwelijks, aangezien het Bos grotendeels binnen de grenzen van de gemeente Amstelveen ligt. In de APV van Amstelveen zijn onder meer de regels over hondenuitlaatcentrales en aanlijn- en verbodsgebieden voor honden aangegeven. Het hoofd van het Amsterdamse Bos is namens B&W van de gemeente Amstelveen gemandateerd om vergunningen uit te geven aan bedrijven die beroepsmatig honden uitlaten in het Bos.

Bosbaanconvenant
Over de Bosbaanwegafsluitingen zijn afspraken met de roeibond (KNRB), vastgelegd in een convenant. Het maximum van vijf weekeinden exclusief de noodzakelijke afsluitingen van de volg weg voor incidentele grote meerdaagse evenementen, zoals een WK roeien.

Overeenkomsten recht van opstal, huur en erfpacht
Veel percelen en gebouwen zijn in erfpacht, in verhuur of recht van opstal uitgegeven. Hierin staan voorwaarden over bijvoorbeeld openingstijden en gebruik. De looptijden variëren van 5 jaar tot langer dan 20 jaar. Een aantal overeenkomsten moeten op korte termijn worden herzien, waaronder de camping Amsterdamse Bos, openluchttheater en de kiosken.

Evenementenvergunningen
De gemeente Amstelveen verstrekt evenementenvergunningen. Daarnaast sluit het Bos gebruiksovereenkomsten af met evenementenorganisaties. Hierin staan onder meer voorwaarden voor financiën, schadeherstel, verkeersafwikkeling, afspraken over op- en afbouwtijd, de oplevering van het terrein en veiligheidsgaranties.

Kaderrichtlijn water Rijnland
Er zijn ingrijpende maatregelen nodig om de kwaliteit van het water te verbeteren. Om tegemoet te komen aan de wettelijke eisen die worden gesteld in de Kaderrichtlijn Water heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland een plan opgesteld een strategische samenwerkingsagenda opgesteld tussen de gemeente Amstelveen, Rijnland en de gemeente Amsterdam. Dit plan

voorziet in een projectenoverzicht met gedeelde financiering (baggeren, aanpak pfos-vervuiling, aanpak dijklichamen en de aanleg van natuurvriendelijke oevers).

Beleid Amsterdam

- Coalitieakkoord Amsterdam
- Evenementenbeleid
- Landschapsvisie: Uitgangspunten van de landschapsvisie zijn respect voor flora en fauna, cultuurhistorie en duurzaamheid. En er worden onderwerpen voor een samenhangend programma geformuleerd met acties gericht op recreatie, klimaat, ontwikkeling en financiering en de Amsterdamse voedselstrategie.
- Omgevingsvisie: Alle overheden werken aan een 'Omgevingsvisie', een langetermijnstrategie voor de ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte in een gemeente. In Amsterdam is dit proces volop gaande en het Bosplan dient ook als input voor de omgevingsvisie.
- Groenvisie: Ook hier is het startpunt dat de groei van de stad maar ook het klimaat vraagt om een nieuwe visie op het groen. Het Amsterdamse Bos vormt een belangrijk onderdeel van de Groenvisie. Het is het gebied om de spreiding van het bezoek en het vraagstuk van goed onderhoud en kwaliteit met een groeiend bezoek in de praktijk te gaan realiseren.
- ZWASH (Zuid West Amsterdam, Schiphol, Hoofddorp): de ontwikkelingen ten noorden van het Nieuwe Meer (kop van de "Bosscheg" zoals beschreven in de "Scheggenvisie", maar onderdeel van het project).

Commented [5.1.2,e]: ???

Commented [5.1,2,e]: Check 5.1.2.e

Beleid Amstelveen

- Coalitieakkoord Amstelveen
- Evenementenbeleid: Publiekrechtelijk; festivals, vergunning trajecten
- Bestemmingsplan: de bestemmingsplannen die van toepassing zijn in het Bos dienen in overeenstemming te zijn met provinciaal beleid. In het Bos gaat het dan in de eerste plaats om het bestemmingsplan van de gemeente Amstelveen met als vastgelegde hoofdbestemming natuur en recreatie, met uitzondering van festivalterreinen en bebouwing.
- Toerismebeleid/ accommodatienota

Beleid Provincie

Ook De *Provincie Noord-Holland* heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor de natuur. In het recente programma-akkoord stelt de Provincie onder andere dat zij de biodiversiteit wil vergroten en een landschapsfonds wil instellen.
Het Bos is een natuurgebied en onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland, zonder het festivalterrein en de bebouwing. De specifieke natuurtypen binnen het Amsterdamse Bos zijn vastgelegd door de Provincie.

Bijlage 5 Huisregels op basis van artikel 461

- Honden

Er zijn aanlijn- verbods- en losloopgebieden voor honden. Waar ze aangelijnd moeten worden of verboden zijn, wordt dat met borden aangegeven. De keuze van de aanlijn- en verbodsgebieden wordt vooral gebaseerd op flora- en faunabescherming en het vermijden van conflicten met overige bezoekers.

Waar honden vrij mogen lopen, is het verplicht om je hond onder toezicht te houden en niet te laten struinen of jagen door de bospercelen. Uiteraard dient overlast voor andere bezoekers voorkomen te worden. Vooral fietsers, hardlopers en ruiters kunnen last hebben van loslopende honden.

Net als in de rest van de gemeente is het ook in het Amsterdamse Bos verplicht om hondenpoep meteen op te ruimen. Het aantal honden per bezoeker wordt gelimiteerd tot 3.

- Hondenuitlaatcentrales

In het Bos is een beperkt aantal vergunningen beschikbaar voor het bedrijfsmatig uitlaten van honden. Inmiddels zijn alle commerciële uitlaatcentrales die actief zijn in het Amsterdamse Bos gelegaliseerd. Het maximum is daarmee bereikt en er komen geen nieuwe uitlaatcentrales bij.

Met deze vergunning mag je met maximaal 8 honden tegelijk wandelen. Aan deze vergunning zijn verschillende voorwaarden verbonden waar de hondenuitlaatcentrale zich aan dient te houden. Bijvoorbeeld het dragen van herkenbare bedrijfskleding, contact tussen verschillende groepen honden moet voorkomen worden en de honden dienen onder toezicht te staan.

- Commercieel gebruik

Het op een commerciële manier gebruik maken van het Amsterdamse Bos is niet toegestaan, tenzij daarvoor schriftelijk toestemming is verleend door het Amsterdamse Bos. Voorbeelden van commercieel gebruik zijn commerciële sportieve activiteiten, hondenuitlaatcentrales, foto- en filmopnames en evenementen. Daarnaast is, afhankelijk van aard en omvang, een publiekrechtelijke vergunning nodig van de gemeente Amstelveen.

- Open vuur en barbecue

Open vuur maken in het Amsterdamse Bos is niet toegestaan in verband met de schade, overlast en het brandgevaar dat dit met zich meebrengt. Barbecueën in het Amsterdamse Bos is toegestaan, mits andere bezoekers er geen hinder van ondervinden en er geen schade ontstaat. Er zijn meerdere openbare barbecueplekken in het Bos.

- Motorvoertuigen, brom- en snorfietsen

Het Bos is, behalve op de doorgaande weg, een voetgangerszone waar fietsers zijn toegestaan en is verboden terrein voor al het gemotoriseerd verkeer. Alleen voor zeer speciale gelegenheden kan een toestemming worden aangevraagd. Waar brom- en snorfietsen mogen rijden wordt dit ter plaatse aangegeven.

- Planten of paddenstoelen plukken

Het is niet toegestaan planten of paddenstoelen te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

- Zwemmen

In de Grote Vijver is een officiële zwemlocatie. Op dit moment wordt een officiële zwemlocatie in de Nieuwe Meer onderzocht. Daarvoor wordt het water 2 jaar bemonsterd. Ongeorganiseerd zwemmen in de Bosbaan is niet toegestaan.

BIJLAGE 6 Duurzaamheidsdoelstellingen Amsterdamse Bos

Duurzaamheidsthema Amsterdamse Bos	Doelstelling
Energie	Verbeteren isolatie bestaande eigen gebouwen en verbeteren klimaatbeheersing.
	Nieuwbouw cultuureiland CO_2 neutraal en duurzaam materiaalgebruik
	Alleen (tijdelijke) verlichting led
	Stimuleren ondernemers in Bos om gebouwen te isoleren; collectief inkopen zonnepanelen
	Stimuleren ondernemers om gebouwen co2-neutraal of milieuvriendelijker te verwarmen
	Vervangen cv-installatie botenloods/kleedkamers voor energiezuinige installaties
	Evenementenorganisaties maken gebruik van groene stroom (vaste stroomaansluiting) of andere duurzame energiebronnen voor het produceren van het evenement
	Evenementenorganisaties maken gebruik van een energiebesparend plan
	Evenementenorganisaties maken gebruik van led-verlichting op en rondom het terrein
Circulaire economie	Gescheiden afvalbakken bij onszelf, ondernemers, evenementenorganisaties en verenigingen opnemen in verhuurvoorwaarden
	Hergebruik organisch afval in het Bos. Compostering
	Uitwisselen van grondstofstromen (mest, voedsel)
	Aanbod voedsel bij ondernemers en evenementenorganisaties
	Hergebruik hemelwater voor diverse doeleinden
	Toiletten zelfreinigend doorspoelen met hemelwater (inclusief openbare toiletten).
	Hergebruik hout verhogen;
	Onder meer hout verwerken tot beschoeiingen.
	Stadslandbouw voor bijvoorbeeld clubhuizen, cultuureiland en evenementen
	Oppervlaktewater gebruiken voor nieuwe aanplant (in plaats van drinkwater)
	Evenementenorganisaties maken gebruik van duurzame materialen en faciliteiten op het terrein. Denk aan: hardcups, spoeltoiletten, milieuvriendelijk toiletpapier
	Evenementenorganisaties nemen maatregelen om afval te verminderen en te scheiden

	Evenementenorganisaties zorgen dat decor materialen na afloop van het evenement niet worden weggegooid maar worden hergebruikt/gerecycled
Mobiliteit	Elektrische voertuigen/vervoeren in het Bos;
	Slimme logistiek – aan en afvoer van zaken (ook met betrekking tot evenementen)
	Extra aandacht voor mobiliteit van bezoekers Bos (terugdringen/ontmoedigen autogebruik/invoeren betaald parkeren)
	Elektrische laadpalen op alle parkeerplaatsen
	Elektrische ponten Nieuwe Meer en Ringvaart
	Autobewegingen in het Bos beperken.
	Auto-ontheffingen worden beperkt
Klimaatbestendigheid	Rainproof Bos, nieuwe drainage op (speel)weiden, verbeteren goten/kolken, vervangen door wadi's
Bewustwording in het Bos	Zorgen dat bezoekers, ondernemers en (sport)verenigingen zich bewust zijn van de duurzaamheidsopgave en hun eigen gedragskeuzes daarin.
	Evenementenorganisaties betrekken personen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij het evenement
	Evenementenorganisaties en ondernemers zorgen dat bezoekers de keuze hebben om verantwoorde en gezonde catering te nuttigen
	Waterhappers vernieuwen/ stimuleren waterdrinken
Ecologie en Biodiversiteit	
	Vergroten biodiversiteit onder meer aanleg ecologische verbindingszones

BIJLAGE 7 Natuurwaardenkaart Amsterdam

